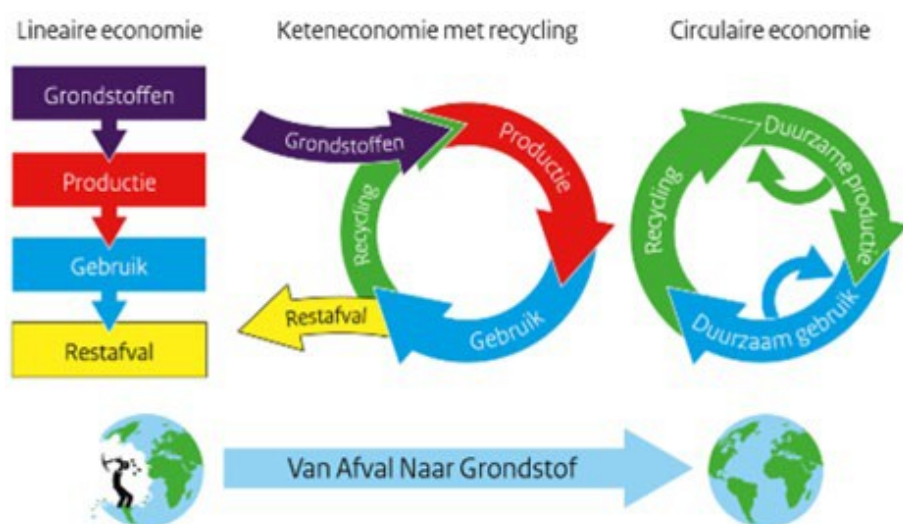

Startnotitie ontwikkeling beleidsplan huishoudelijk afval 2023-2030

Voorwoord

Nijmegen heeft de ambitie een circulaire stad te worden. Het scheiden en hergebruiken van huishoudelijk afval is een belangrijk onderdeel hierin. De beleidsperiode van het huidige afvalbeleidsplan “creatief met afval” loopt in 2022 ten einde. Om verdere stappen te zetten naar een circulaire economie is een nieuw afvalbeleidsplan nodig.

In relatie hiermee heeft de Nijmeegse Rekenkamer haar onderzoek “afval of grondstof?” afgerond naar de kwaliteit van het huishoudelijk afval. De raad heeft de aanbevelingen uit dat rapport overgenomen. Deze geven kaders mee voor de inhoud, opbouw en planning van het nieuwe beleidsplan.

Voor u ligt de startnotitie voor het nieuw te ontwikkelen afvalbeleidsplan.

In hoofdstuk 1 gaan we in op de huidige situatie. We evalueren op hoofdlijnen het gevoerde beleid tot nu toe. Zo beschrijven we waar we nu staan met het gemeentelijk afvalbeheer, wat we hebben geleerd en waar de potentie ligt voor verdergaande afvalscheiding en hergebruik. Meer detailinformatie is in bijlagen opgenomen.

In hoofdstuk 2 gaan we in op de kaders die van belang zijn voor de ontwikkeling van het nieuwe afvalbeleid, welke doelstellingen we daarbij momenteel voor ogen hebben en wat onze visie is om die te realiseren. De bevindingen en aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek komen hierin terug. Tevens geven wij aan welke uitgangspunten wij hanteren bij de verdere uitwerking van het beleidsplan.

Tot slot beschrijven we in hoofdstuk 3 het proces voor de ontwikkeling van het nieuwe beleidsplan, hoe we de gemeenteraad daarin betrekken, wat de participatie aanpak is en de planning.

1. Afvalbeheer Nijmegen 2021

1.1. Inleiding

Startpunt voor de ontwikkeling van een nieuw afvalbeleidsplan is de huidige situatie. In dit hoofdstuk brengen we in beeld waar het vigerende afvalbeleidsplan “*Creatief met Afval: minder afval meer grondstoffen 2013-2022*” ons heeft gebracht. Dit beleidsplan stelde 70% afvalscheiding en 100 kg restafval per inwoner als doelstellingen en schetste het principe van “omgekeerd inzamelen”¹ als vergezicht naar een toekomst zonder afval.

Met de vaststelling van het Rijksoverheidsprogramma VANG Huishoudelijk afval 2015-2025 werden in 2014 de doelstellingen voor alle gemeenten uitgebreid en scherper gesteld:

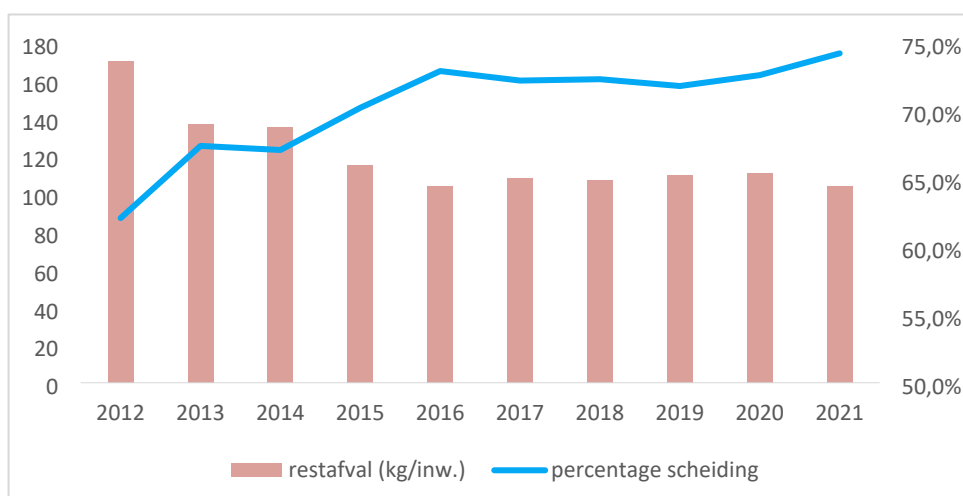
- 2020: 75% afvalscheiding en 100 kg restafval per inwoner per jaar en
- 2025: 90% afvalscheiding en 30 kg restafval per inwoner per jaar.

Achtereenvolgens gaan we in op de resultaten van de gescheiden afvalinzameling over de beleidsperiode 2013-2021 (1.2), de kwaliteit van de herbruikbare afvalstromen (1.3) en de kosten van het huishoudelijk afvalbeheer in Nijmegen (1.4). Alvorens we reflecteren op de belangrijkste bevindingen en lessen uit de afgelopen beleidsperiode (1.6), plaatsen we deze resultaten in een landelijke context (1.5). Tot slot bezien we wat de potentie is voor verdergaande afvalscheiding (1.7).

Bij een aantal onderwerpen verwijzen we naar bijlagen voor een nadere verdieping.

1.2. Resultaten afvalscheiding 2012-2021

In figuur 1 zijn het afvalscheidingspercentage en de hoeveelheid (grof) huishoudelijk restafval per inwoner in beeld gebracht over de periode 2012-2021. Het jaar 2012 fungeert hierin als referentiejaar. In bijlage A zijn de inzamelresultaten voor alle huishoudelijke afvalstromen over deze periode in detail weergegeven.

Figuur 1: 'percentage afvalscheiding' en 'hoeveelheid (grof) restafval per inw. per jaar in Nijmegen'

De belangrijkste bevindingen zijn, dat:

- het afvalscheidingspercentage is toegenomen van 62,1% in 2012 naar 74,2% in 2021 en
 - de hoeveelheid (fijn+ grof) restafval per inwoner is afgenomen van 170 kg in 2012 naar 104 kg in 2021.
- Behoudens een verbetering in 2021 laten de resultaten de laatste jaren een afvlakking zien. De verbetering in 2021 kent twee specifieke oorzaken. Zo is in 2021 als gevolg van het programma *Verbetering Kwaliteit van Grondstoffen* meer GFT² van goede kwaliteit ingezameld en is een start gemaakt met de gescheiden inzameling van luiers en incontinentiemateriaal; de laatste grote fractie in het restafval. Met de verdere opschaling van de gescheiden inzameling van luiers in 2022 en 2023 zijn de doelstellingen uit het huidige afvalbeleidsplan en de landelijke VANG-doelstellingen voor 2020 binnen handbereik.

¹ In hoofdstuk 2 komen we hier uitgebreid op terug.

² GFT = Groente-, Fruit- en Tuinafval.

1.3. Kwaliteit van ingezamelde herbruikbare stromen

Het uiteindelijke doel dat we als maatschappij nastreven is te komen tot een circulaire economie; een economie waarin afvalstoffen feitelijk niet meer bestaan maar worden hergebruikt als nieuwe grondstoffen. Daarin past het belang om afvalstromen zo veel mogelijk gescheiden in te zamelen om hergebruik überhaupt mogelijk te kunnen maken.

Het Rekenkameronderzoek 'Afval of Grondstof?' uit 2021 heeft echter inzichtelijk gemaakt dat door de focus van het afvalbeleid (landelijk en lokaal) op het behalen van de kwantitatieve doelstellingen er onvoldoende aandacht is geweest voor de kwaliteit en de mate waarin gescheiden ingezamelde stromen daadwerkelijk worden hergebruikt.

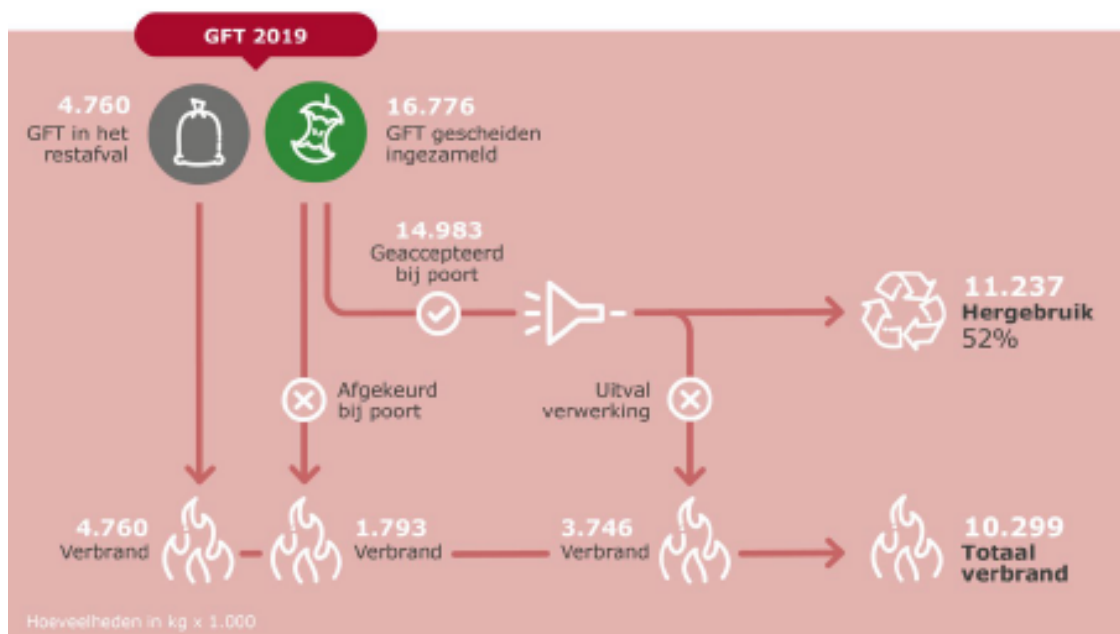
Het onderzoek laat zien dat op weg naar een circulaire economie, het niet alleen van belang is om zoveel mogelijk herbruikbare afvalstromen gescheiden in te zamelen, maar het ook van primair belang is om:

- bij de inzameling inzicht te hebben in en te sturen op de kwaliteit van die afvalstroom én
- in samenwerking met de verwerker in te zetten op een hoogwaardig hergebruik van de stroom met een zo gering mogelijke uitval in het verwerkingsproces.

Met name bij de stromen GFT, plastic+ en textiel speelt deze thematiek en is er milieuwinst te behalen.

Ter illustratie is in figuur 2 de keten van inzameling tot en met verwerking van GFT weergegeven zoals deze in het Rekenkameronderzoek is opgenomen³. Hieruit blijkt dat in 2019 een hoeveelheid van 16.776 ton GFT gescheiden is ingezameld, maar 10% (1.793 ton) van onvoldoende kwaliteit was om het verwerkingsproces in te gaan en 22% (3.746 ton) in het verwerkingsproces nog aan stoffen is verwijderd. Van de gescheiden ingezamelde stroom GFT is uiteindelijk 67% hergebruikt⁴. Overigens is in 2021 door de inzet vanuit het Programma *Verbetering kwaliteit van grondstoffen* de afkeur bij de poort teruggebracht van 10% naar minder dan 4%.

Bij de ontwikkeling van het nieuwe afvalbeleidsplan is kwaliteit van de herbruikbare afvalstromen bij de inzameling én de verwerking dan ook een leidend principe. Anders gezegd: Kwantiteit en kwaliteit moeten meer hand in hand gaan om meer en hoogwaardiger hergebruik te realiseren door de hele afvalketen heen.

figuur 2: GFT-keten

³ Figuur 7, pag. 19, hoofdrapport 'Afval of Grondstof?' Rekenkameronderzoek naar de kwaliteit van gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

⁴ Wanneer ook de hoeveelheid GFT wordt meegenomen die door huishoudens niet gescheiden wordt aangeboden en nog bij het restafval wordt gedaan, wordt met de huidige inzamelrespons in totaal 52% hergebruik voor de stroom GFT gerealiseerd.

1.4. Afvalbeheer – Wat kost het en hoe betalen we dat?

Afvalbeheerkosten

Alle kosten die zijn gemoeid met de wettelijke zorgplicht voor gemeenten voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval behoren tot de *Afvalbeheerkosten*. Het gaat om inzamelkosten, kosten voor afschrijving en onderhoud van inzamelmiddelen, verwerkingskosten (incl. op- en overslag) en kosten voor beleid, communicatie, toezicht en handhaving en perceptie⁵.

In Nijmegen is een bedrag van in totaal € 9,2 miljoen gemoeid aan afvalbeheerkosten over 2021.

Op een totaal van 83.961 huishoudens komt dat neer op een bedrag van € 110,- per huishouden.

Financiële structuur Nijmegen

De dekking van de afvalbeheerkosten vindt in de regel plaats door de instelling van:

1. een *variabel tarief afvalstoffenheffing* (afhankelijk van het gevoerde afvalbeleid in een gemeente) en
2. een *vast tarief afvalstoffenheffing* voor elk huishouden.

De totale inkomsten uit beide heffingen mogen de afvalbeheerkosten niet overschrijden.

De gemeente Nijmegen hanteert een “variabele” afvalstoffenheffing voor:

- Aanbieden fijn restafval - de vervuiler betaalt:
Om het scheiden van huishoudelijk afval te bevorderen hanteert de gemeente Nijmegen het principe van “de vervuiler betaalt”. Voor het aanbieden van fijn restafval in een groene tariefzak (60 l) dan wel het gebruik van een ondergrondse restafvalcontainer is een tarief verschuldigd van € 1,09. Voor het aanbieden van fijn restafval in een rode tariefzak (30 l) is een bedrag van € 0,69 verschuldigd. Hoe beter een huishouden het afval scheidt hoe lager de kosten uitvallen.
- Milieustraten – betaalde afvalstromen:
Op de milieustraten kunnen de meeste afvalstromen gratis gescheiden worden aangeboden. Voor een beperkt aantal stromen die slecht of niet herbruikbaar zijn, geldt een gratis quotum van 200 kg per huishouden per jaar. Boven dat quotum betaalt een aanbieder een bedrag per kilo. Dit draagt bij aan een goede scheiding van het huishoudelijk afval op de milieustraten.
- Grof afval ophaalservice:
Elk huishouden kan op één keer per jaar grof afval gratis aan huis laten ophalen. Voor elke volgende ophaalbeurt moet worden betaald. Daarmee stimuleren wij dat grof afval zoveel mogelijk naar de milieustraten wordt gebracht waar het fijnmaziger in meerdere stromen gescheiden kan worden afgegeven.
- Plastic+-zakken
Plastic+ moet worden aangeboden in speciale oranje zakken á € 0,05 per stuk. Deze heffing is ingesteld om het oneigenlijk gebruik van de (toen nog) gratis plastic+ zakken terug te dringen.

De inkomsten uit de variabele afvalstoffenheffingen bedragen afgerond € 3 miljoen en dekken ca. 32% van de totale afvalbeheerkosten van € 9,2 miljoen (2021).

De gemeente Nijmegen kent geen *vast tarief afvalstoffenheffing*. De overige ca. 68% van de afvalbeheerkosten wordt gefinancierd uit de algemene middelen.

1.5. Benchmark huishoudelijk afval – Nijmegen in landelijke context

Benchmark

Elke twee jaar neemt de gemeente Nijmegen deel aan de landelijke “benchmark huishoudelijk afval”⁶. In deze benchmark vergelijken gemeenten hun aanpak en prestaties op het gebied van afval- en grondstoffenbeheer; En meer specifiek op de prestatiegebieden milieu, kosten, dienstverlening en regie. Doel is van elkaar te leren door ervaringen en best practices uit te wisselen.

⁵ Ook de inkomsten vanuit het Afvalfonds voor de inzameling van verpakkingsmaterialen (i.e. plastic+, glas en oud papier en karton) en vanuit stichting WEEE voor de inzameling van elektr(on)ische apparaten worden in de afvalbeheerkosten verdisconteerd. Kosten in verband met kwijschelding, zwerfafval en/of bedrijfsafval maken geen deel uit van de afvalbeheerkosten.

⁶ De benchmark is een product van de NVRD (Nederlandse Vereniging van Reinigingsdiensten) in samenwerking met Rijkswaterstraat.

Milieu

	Nijmegen	KLASSE B	
Restafval (kg/inw)	102	178	●

Kosten

Afvalbeheerkosten (€/ aansl)	110	198	●
------------------------------	-----	-----	---

Dienstverlening

Dienstverleningsniveau (score)	338	293	●
--------------------------------	-----	-----	---

Regie

Regievaardigheid (score)	13	15	●
--------------------------	----	----	---

Legenda

- = Boven het klasse-gemiddelde (>5%)
- = Gelijk aan klasse-gemiddelde (-5% tot +5%)
- = Onder het klasse-gemiddelde (<5%)

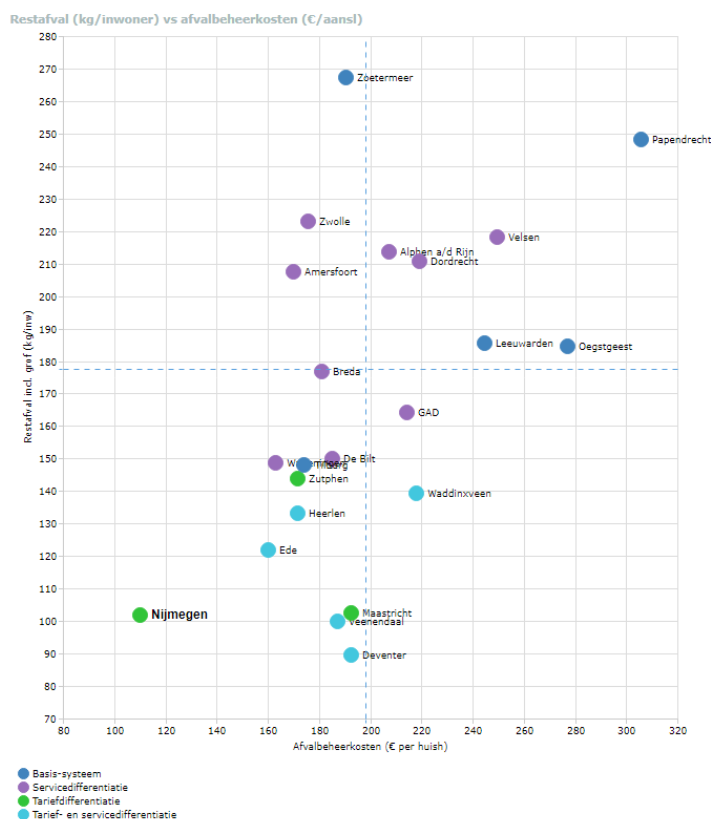
Figuur 3. Prestatiegebieden benchmark huishoudelijk afval 2021

Ook dit jaar hebben wij aan de benchmark deelgenomen over het jaar 2021. Figuur 3 geeft compact weer hoe Nijmegen het op de vier prestatiegebieden doet in vergelijking met het benchmarkgemiddelde van de deelnemende gemeenten in hoogbouwklasse B⁷. Daaruit blijkt dat Nijmegen onder het gemiddelde scoort wat betreft regievaardigheid en bovengemiddeld op de andere drie gebieden.

Verder zijn in figuur 4 de resultaten van de deelnemende gemeenten op het gebied van afvalscheiding en afvalbeheerkosten over 2021 grafisch weergegeven. De conclusies hieruit voor Nijmegen zijn:

- een lage hoeveelheid restafval van 102 kg per inwoner (gemiddelde benchmark: 178 kg) en
- lage afvalbeheerkosten met € 110 per huishouden (gemiddeld: € 198)

Kosteneffectiviteit

Figuur 4. Resultaten benchmark afvalscheiding vs. afvalbeheerkosten per h.h.

⁷ Om de prestaties van gelijke type gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken worden gemeenten ingedeeld op hoogbouwklasse. Hoogbouwklasse B correspondeert met 30% t/m 49% hoogbouw.

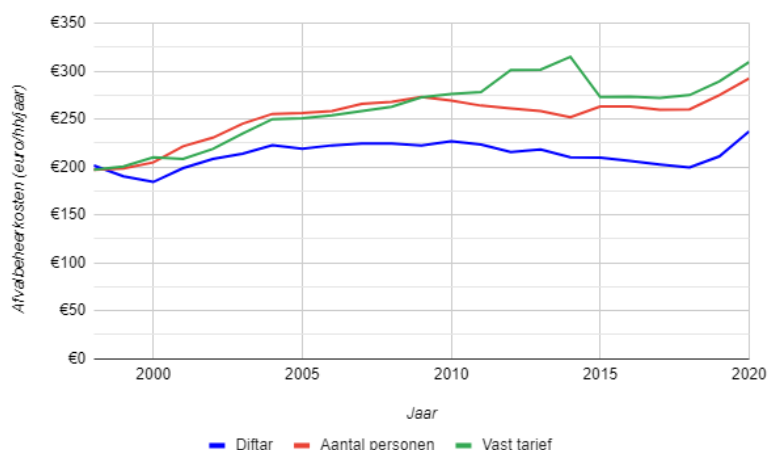
1.6. Reflectie op afvalbeleid 2013-2022

De vervuiler betaalt

Kern van het Nijmeegse afvalbeleid is het principe van “de vervuiler betaalt”. Door de jaren heen blijft dit de belangrijkste succesfactor voor de tot nu behaalde resultaten. Door het aanbieden van restafval aan een tarief te koppelen hebben mensen zelf direct grip op de eigen kosten. Het vormt een stimulans om het afval goed te scheiden en het genereert betrokkenheid bij het scheiden van afval.

In dat licht heeft vooral de gescheiden inzameling van plastic+ een zeer positief en zichtbaar effect gehad. Door het volumineuze karakter van deze stroom is het aantal groene zakken dat mensen nog nodig hebben om zich van hun restafval te ontdoen, nagenoeg gehalveerd (2011: 3,3 miljoen vs. 2021: 1,7 miljoen). Maar meer nog heeft het tegelijk de bewustwording bij mensen vergroot over de hoeveelheid en samenstelling van al het afval dat dagelijks in huis ontstaat; een aansporing om ook de overige herbruikbare stromen goed te (blijven) scheiden.

Het principe van “de vervuiler betaalt” draagt ook bij aan lagere afvalbeheerkosten. Zo hebben gemeenten met het principe “de vervuiler betaalt” gemiddeld lagere afvalbeheerkosten dan gemeenten zonder dit principe (afvalstoffenheffing 2020: € 237 per huishouden vs. € 309 per huishouden)⁸. Een belangrijke factor hierin is dat er minder restafval tegen hoge tarieven hoeft te worden verband in een afvalenergiecentrale. Dit beeld is voor Nijmegen ook aan de orde en zien we terug in de benchmarkresultaten over 2021.

Figuur 5. Afvalbeheerkosten over de jaren

Een verdere verhoging van het tarief voor de groene restafvalzak leidt naar onze mening niet onverkort tot een substantiële verdere verbetering in afvalscheiding en een verdere afname van de afvalbeheerkosten⁹. Het is eerder een aanzet tot een groei in ongewenste neveneffecten zoals bijplaatsen en/of dumping van restafval, hetgeen een risico vormt voor de kwaliteit van de herbruikbare stromen.

De gegevens in figuur 1 laten zien dat er sprake is van een afvlakking in de scheidingsresultaten waarmee de grenzen van het huidige beleid in zicht lijken te zijn. Voor een verdergaande afvalscheiding en hergebruik op weg naar een circulaire economie zijn dan ook verdergaande stappen nodig.

De kwaliteit van herbruikbare afvalstromen onder druk

Het Rekenkameronderzoek heeft ons geleerd dat de kwaliteit van de herbruikbare afvalstromen onder druk staat en een urgent probleem is dat om een aanpak vraagt. Het thema “kwaliteit” heeft in de afgelopen jaren te weinig aandacht gekregen. En daar waar het dat wel het geval was, was dat beperkt tot de inzameling. Wat achter de poort van de verwerker gebeurde was ons verder grotendeels onbekend. Dat moet anders!

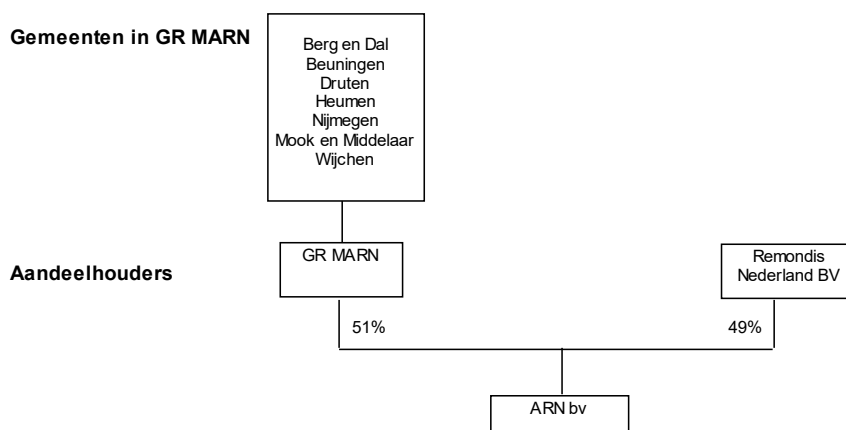
⁸ Bron: Afvalstoffenheffing 2020 – Afval Circulair; <https://www.afvalcirculair.nl/onderwerpen/monitoring-cijfers/afvalcijfers/afvalcijfers/afvalstoffenheffing-2020/>

⁹ Als voorbeeld: Gemeente Zutphen hanteert een tarief van € 2 voor het gebruik van de ondergrondse restafvalcontainer (60 l) en heeft een lager scheidingspercentage dan gemeente Nijmegen.

Dat betekent aan de kant van de inzameling dat wij de huidige inzamelstructuur voor diverse herbruikbare afvalstromen kritisch tegen het licht moeten houden. We moeten bezien waar aangrijpingspunten zijn om meer inzicht te krijgen in de kwaliteit van de ingezamelde stroom én hoe en waar we de inzamelmethoden zo nodig moeten aanpassen om meer en beter te kunnen sturen op kwaliteit. Ook zal een structurele inzet afvalcoaches en handhaving nodig zijn. Wij realiseren ons dat mogelijk tot hogere (inzamel)kosten kan leiden.

Aan de kant van de verwerking moeten wij in gesprek met de verschillende verwerkers van onze afvalstromen. Allereerst om helder in beeld te krijgen wat met een ingezamelde stroom feitelijk gebeurt qua verwerking en in welke mate van hergebruik dat resulteert. Vervolgens is het doel om samen met de verwerker te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om in gezamenlijkheid meer hergebruik te realiseren bij de verwerking. Waar nodig maken wij hierover afspraken die we contractueel vastleggen. Wij realiseren ons dat dit ook tot hogere verwerkingstarieven kan leiden.

De huidige contracten die de gemeente al dan niet via Dar of via de GR MARN heeft afgesloten met verwerkers kunnen een randvoorwaarde zijn bij het formuleren van het afvalbeleid. Bijlage B geeft een overzicht van de huidige contracten met de verschillende verwerkers. Een bijzondere samenwerkingsvorm is er met ARN BV. Zo is er via de GR MARN een doorlopende overeenkomst voor de aanlevering van (grof) restafval, GFT, luiers en asbest bij ARN BV ter verwerking. Daarnaast is gemeente Nijmegen behalve leverancier van genoemde afvalstromen via de MARN indirect ook mede aandeelhouder van ARN BV (figuur 6).

Figuur 6. Samenstelling GR MARN en aandeelhouders ARN BV

Uitvoering vraagt tijd

In het afvalbeleidsplan “Creatief met Afval: minder afval meer grondstoffen” zijn maatregelen opgenomen om de doelstelling uit dat beleid te realiseren. In bijlage C zijn deze maatregelen en de status van uitvoering ervan opgesomd. Daaruit blijkt dat het merendeel is uitgevoerd of in uitvoering is. De maatregelen die nog niet zijn uitgevoerd, zullen in het kader van het nieuwe afvalbeleidsplan hernieuwd worden afgewogen.

De ervaring heeft geleerd dat de invoering van maatregelen vaak meer tijd heeft gekost dan op voorhand was ingeschat. Zo kende onder andere de realisatie van een ondergronds containernetwerk voor restafval in de binnenstad een lange doorlooptijd; evenals de ontwikkeling van vier nieuwe regionale milieustraten met een nieuw acceptatiebeleid met een gratis en een betaald gedeelte. Verder laat de ontwikkeling van een nieuwe innoverende techniek voor de verwerking van luiers zich niet dwingen. Door cyclisch te werken willen wij in de nieuwe beleidsperiode hier beter op kunnen gaan sturen.

Scheidings- en/of aanbiedgedrag burgers

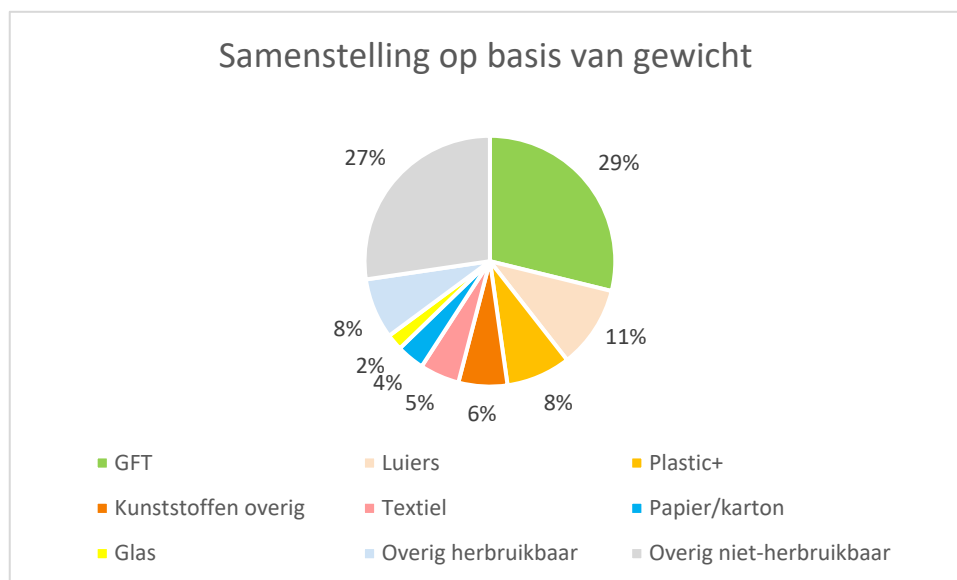
Door de inzet van instrumenten en maatregelen uit het huidige afvalbeleid is sturing op resultaat weliswaar mogelijk gebleken, maar heeft ons ook geleerd dat we in grote mate afhankelijk zijn van het gedrag van onze inwoners. Zo kan een beperkt aantal inwoners door verkeerd gedrag (al of niet bewust) een grote impact hebben op het beoogde resultaat en de positieve inspanningen van de meeste inwoners te niet doen. Dit leidt dan tot extra inspanningen en maatregelen met bijbehorende kosten om het risico op verkeerde gedrag te verkleinen of kan er zelfs toe leiden dat een maatregel wordt teruggedraaid. Ook voor het nieuwe beleid is dit een risico.

1.7. Potentie aan afvalscheiding

Sorteeranalyses fijn restafval

Jaarlijks worden sorteeranalyses gedaan van het fijn huishoudelijk restafval. Deze geven een indicatie welke herbruikbare bestanddelen nog in het restafval aanwezig zijn en in potentie nog gescheiden kunnen worden ingezameld. In verband met de verschillende woonomstandigheden vindt een sorteeranalyse plaats van het restafval uit grondgebonden woningen (i.e. laagbouw) en een uit bovenwoningen/flats (i.e. hoogbouw).

In bijlage D zijn de resultaten van beide sorteeranalyses over 2021 in detail weergegeven en is ook de gewogen samenstelling van het fijn huishoudelijk afval bepaald. Deze zijn in figuur 7 weergegeven.

Figuur 7. Samenstelling fijn huishoudelijk restafval 2021

De belangrijkste bevindingen zijn:

- 73% van het fijn huishoudelijk restafval bestaat uit herbruikbare bestanddelen;
- Bij een inzamelresultaat van 81 kilogram fijn restafval per inwoner in 2021, resulteert dit in:
 - 59 kg per inwoner herbruikbare bestanddelen en
 - 22 kg per inwoner niet-herbruikbare bestanddelen.
- Groente-, fruit- en tuinafval (GFT) is met 29% (i.e. 24 kg / inwoner) het grootste herbruikbare bestanddeel; Deze (zware) stroom bestaat grotendeels uit etensresten.
- Het bestanddeel 'luiers en incontinentiemateriaal' volgt met 11% (i.e. 8 kg / inwoner); De gescheiden inzameling van deze stroom is opgestart in 2021 en schalen we in 2022 en 2023 verder op.

Een belangrijke bevinding is ook dat een circulaire samenleving met 100% hergebruik bij de huidige stand der techniek niet haalbaar is. Zelfs in geval van een perfecte mate van afvalscheiding blijft er immers sowieso een hoeveelheid van 22 kg fijn restafval over die niet herbruikbaar is.

Uitdaging ligt bij de hoogbouw

De sorteeranalyses voor grondgebonden woningen en bovenwoningen/flats wijken niet wezenlijk van elkaar af. De uitdaging om te komen tot een verdergaande afvalscheiding ligt echter vooral bij hoogbouwwoningen en dan in het bijzonder wat betreft het scheiden van GFT. De mogelijkheden om bewoners te motiveren en daar bij te faciliteren zijn complexer dan bij grondgebonden woningen waar bewoners vaak over een tuin of perk hebben waar men inzamelmiddelen kan neerzetten. Dit vraagt om meer service en maatwerk bij de hoogbouwwoningen om te komen tot een verbeterde afvalscheiding.

Potentie bij grof restafval

Over de potentie om meer herbruikbare bestanddelen te winnen uit het grof huishoudelijk restafval hebben wij op dit moment nog onvoldoende data. Dit zal onderdeel zijn bij de verdere uitwerking van het afvalbeleid.

2. Verder op weg naar een circulaire samenleving

2.1. Inleiding

De raad heeft bij de behandeling van het Rekenkameronderzoek “Afval of Grondstof?” zich uitgesproken voor een ambitieus en duurzaam afvalbeleid. Wij onderschrijven dat volledig. Het is in lijn met de ambitie van onze gemeente om te komen tot *“een circulaire stad waar we verantwoord omgaan met onze grondstoffen en deze zoveel mogelijk opnieuw gebruiken”*.

Ondanks dat in Nijmegen al 74,2% van het huishoudelijk afval gescheiden wordt ingezameld, is nog een verdergaande progressie nodig op weg naar een circulaire economie. In de basis is die potentie voor een verdere verbetering er ook. Zo bestaat het fijn restafval voor 73% uit herbruikbare bestanddelen. En ook in de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde herbruikbare stromen zijn nog slagen te maken, zoals het Rekenkameronderzoek heeft laten zien.

Dit gezegd hebbende moeten we ons realiseren dat er geen laaghangend fruit meer is om de transitie naar een circulaire economie substantieel verder te brengen. Met de gescheiden inzameling van luiers en incontinentiemateriaal is er nu een inzamelstructuur voor alle grotere herbruikbare deelstromen in het huishoudelijk afval. We zien dat ook terug in de afvlakking van de scheidingsresultaten over de laatste jaren.

Om nog wezenlijke progressie te boeken is daarom een aantal fundamentele en principiële keuzes nodig om de huidige inzamelstructuur om te vormen. Voor een deel hebben andere gemeenten hier al ervaring mee. Voor een ander deel gaat het om keuzes die nieuw zijn voor Nederland en zich buiten de gebaande paden begeven.

Wij achten het ook van belang om de circulaire economie prominenter op de agenda en in de beleavingswereld van de samenleving te brengen. Er ontbreekt een gevoel van urgentie en door aanhoudende media-aandacht over diverse voorvallen ontstaat er een zekere scepsis bij mensen over het nut van afvalscheiding. Als we echt toe willen werken naar een circulaire economie in Nijmegen en in Nederland is het van belang om hier verder mee aan de slag te gaan en de vrijblijvendheid die er nu veelal nog is in de samenleving weg te nemen. Dat willen we doen door positieve maatregelen te treffen waar het kan en mensen aan te spreken waar het nodig is.

In dit hoofdstuk beschrijven wij welke keuzes wij voorstaan en welke visie hier aan ten grondslag ligt. Daarbij geven wij ook de kaders en uitgangspunten aan die wij daarbij hanteren. De belangrijkste uitgangspunten hebben wij vanuit oogpunt van leesgemak in aparte tekstvakken samengevat, zoals deze.

Het belang en de urgentie van een circulaire economie vragen om een ambitieus en duurzaam afvalbeleid.

Allereerst plaatsen wij het afvalbeleid in een breder perspectief. Dit is van belang om duidelijk te maken welke rol en verantwoordelijkheid wij voor onszelf als gemeente zien en waar onze grenzen en beperkingen liggen maar ook kansen als we bereid zijn om ons buiten gebaande paden te begeven (2.2.). Vervolgens geven wij de reikwijdte van het beleidsplan aan (2.3.) en met welke kaders en ontwikkelingen (2.4.) we rekening houden bij de ontwikkeling van het afvalbeleid. Voor de doelstellingen van het nieuwe afvalbeleid zijn in eerste orde de nieuwe landelijke doelstellingen van de Rijksoverheid leidend. Wij willen echter verkennen of wij de lat hoger kunnen leggen (2.5). We gaan uitgebreid in op onze visie om te komen tot een verdergaande afvalscheiding in zowel kwantitatief als kwalitatief opzicht (2.6). Als laatste benoemen wij de overige uitgangspunten die wij de uitwerking van het afvalbeleid willen hanteren (2.7).

2.2. Het afvalbeleid in breder perspectief

De keten als geheel bepaalt de uiteindelijke mate van circulariteit

Een product doorloopt verschillende stappen in zijn hele levenscyclus; van ontwerp, productie, gebruik, inzameling tot en met verwerking en afzet. Bij elke stap zijn verschillende actoren betrokken en al deze actoren zijn van invloed of en in welke mate een product in het eindstadium daadwerkelijk weer als grondstof is in te zetten voor nieuwe producten.

Het nieuwe afvalbeleidsplan draagt bij aan de transitie naar een circulaire economie van de huishoudelijke stromen, maar is geen ‘circulair’ plan waardoor al het huishoudelijk afval circulair zal worden. Daarvoor moeten alle actoren in de keten meer gaan inzetten op circulariteit.

Zo is er in het bijzonder bij ontwerpers en producenten nog een wereld te winnen. Men zou al bij de ontwikkeling van een product moeten anticiperen op herbruikbaarheid ervan als de gebruiker zich in het eindstadium van het product wil ontdoen. De weg naar circulariteit hoort ook te starten bij de “bron” en niet te worden afgewenteld naar het einde van de keten.

Daarnaast wordt het aankoopgedrag van consumenten in de praktijk vaak hoofdzakelijk bepaald door de aanschafprijs van een product en niet of het duurzaam of circulair is.

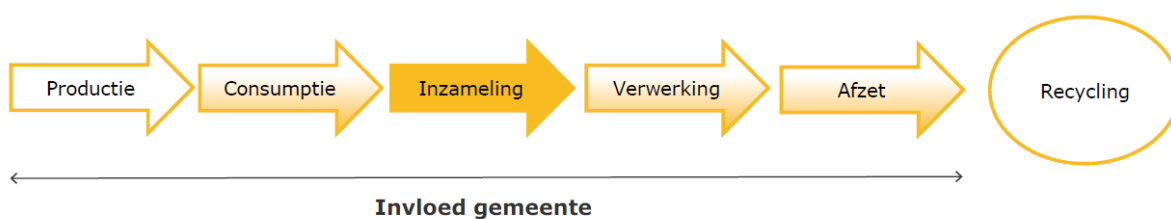
Ook zijn sommige stromen niet of maar beperkt recyclebaar omdat de verwerkingstechniek (nog) niet bestaat. Zo wordt asbest wel apart ingezameld vanuit milieu- en gezondheidsoverwegingen, maar wordt het onder gecontroleerde condities gestort.

Ten slotte kan het ook zijn dat een (deel)stroom niet of niet hoogwaardig als secundaire grondstof kan worden afgezet in de markt omdat het niet kan concurreren met primaire grondstoffen. Het creëren van meer duurzame marktcondities is een zaak die vanuit de Rijksoverheid zou moeten komen¹⁰.

Invloedssfeer van de gemeente in de keten

Onze primaire verantwoordelijkheid als gemeente ligt bij een goede kwantiteit én kwaliteit van de gescheiden ingezamelde herbruikbare afvalstromen. Wij hebben hierin een wettelijke zorgplicht en daarmee een leidende rol in deze stap van de keten in de transitie naar een circulaire economie.

We zien onze verantwoordelijkheid echter breder dan deze wettelijke taak en zoeken de samenwerking met partners in de keten. De invloed van gemeenten om te kunnen sturen op kwaliteit en hergebruik verschilt echter voor elke stap in de keten. Figuur 8 geeft schematisch de relatieve invloed van gemeenten in de keten weer. Hoe meer gekleurd de pijl is, hoe meer invloed de gemeente heeft:

Figuur 8. Invloedssfeer gemeenten m.b.t. hergebruik in de keten (bron: programma VANG 2021-2025)

Onze invloed in de eerste stappen van deze keten (“productie” en “consumptie”) is (zeer) beperkt. Wij zien voor ons als gemeente dan ook geen actieve rol en verantwoordelijkheid weggelegd om de circulariteit in deze eerste stappen van de keten op een hoger plan te tillen; dit behoudens het stimuleren van het gebruik van kringloopgoederen. Duidelijk is dat we de meeste invloed hebben op de inzameling en daarna bij de verwerkers van onze afvalstromen; en via de verwerkers (in mindere mate) ook bij de vermarkters van de

¹⁰ Ad ultimo: een product is 100% circulair als het is ontworpen en gemaakt van 100% recyclebare materialen, de consument bereid is dit product aan te schaffen, de burger thuis bereid is zich er in het eindstadium op de juiste wijze van te ontdoen, de gemeente een inzamelstructuur voor dit type producten heeft, het product dan wel de materialen ervan bij de verwerker technisch herwinbaar zijn en de afzet ervan naar de markt als grondstof een rendabele businesscase heeft. Overigens beschouwen wij het voorlichten van onze burgers om hun afval goed te scheiden en aan te bieden als onderdeel van de stap ‘inzameling’.

verwerkte afvalstromen. De gemeente en Dar zullen met verwerkers daarom de samenwerking zoeken met als doel het hergebruik van de gescheiden ingezamelde afvalstromen verder te verbeteren. De praktijk zal moeten uitwijzen welke rol we hierin kunnen pakken en hoeveel invloed we gaan hebben.

In de transitie naar een circulaire economie ligt onze primaire verantwoordelijkheid bij de gescheiden inzameling van de herbruikbare afvalstromen. Wij zoeken de samenwerking met de verwerkers van deze stromen met als doel het hergebruik ervan nog verder te verbeteren.

Scheidingsgedrag burgers

Het op de juiste wijze scheiden en aanbieden van diverse afvalstromen is veel meer dan enkel en alleen het verstrekken van de juiste inzamelmiddelen en goede communicatie. Afvalscheiding is voor een belangrijk deel gedrag en vraagt een verandering in de mind-set van veel mensen. Om dat nog eens te benadrukken spreken we in de titel van dit hoofdstuk over een circulaire “samenleving”.

Om het gedrag van ca. 180.000 inwoners in hun dagelijkse omgang met afval in goede banen te geleiden en waar nodig om te buigen is een uitdaging. De praktijk wijst uit dat gedragsveranderingen steeds een traject van meerdere jaren beslaat. En dan nog is het niet reëel om een 100% navolging te verwachten van maatregelen die als doel hebben de afvalinzameling en/of het hergebruik te bevorderen. Er zal namelijk altijd sprake zijn van ontwijkgedrag door onwil, gemakzucht en/of financieel gewin.

Afvalscheiden is een wettelijke plicht

Anderzijds is het scheiden van huishoudelijk afval geen vrijblijvende activiteit. Het is een wettelijke verplichting voor alle Nederlanders en we willen dat ook meer gaan uitdragen. Van onze kant zullen we onze inspanningen versterken om het scheiden van afval voor onze burgers beter te faciliteren en positief gedrag te belonen. Van onze burgers gaan we meer directe betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid vragen en hen daar waar nodig ook op aanspreken. In gevallen waar de inzameling van een afvalstroom plaatsheeft via een collectieve inzamelvoorziening willen we ook toe naar vormen van collectieve verantwoordelijkheid voor het juiste gebruik van die inzamelvoorziening.

Afvalscheiding door bewoners is een wettelijke verplichting.

2.3. Reikwijdte van het afvalbeleidsplan – waar gaat het nieuwe afvalbeleid over en waarover niet?

Huishoudelijk afval: scheiden, inzamelen, verwerken en hergebruiken

Gemeenten hebben op grond van de Wet Milieubeheer een zorgplicht voor huishoudelijk afval. Vanuit die zorgplicht richt het afvalbeleidsplan zich primair op het scheiden, inzamelen, verwerken en hergebruiken van de huishoudelijke afval- en grondstofstromen. De afvalstromen van bedrijven die via het Reinigingsrecht¹¹ deelnemen aan de huishoudelijke inzamelstructuur, vallen eveneens binnen de reikwijdte van het afvalbeleidsplan.

Het beleidsplan gaat niet over zwerfafval of reiniging. Wel geven we aan wat bepaalde keuzes voor risico's en gevolgen voor de openbare ruimte met zich kunnen brengen.

Bedrijfsafval: kaders voor de inzameling

Bedrijven hebben wettelijk het recht om hun eigen afvalinzamelaar te bepalen. Gemeenten hebben hiervoor geen zorgplicht. De bevoegdheid van de gemeente beperkt zich tot het stellen van regels over dagen, tijden

¹¹ Net als in veel andere gemeenten bestaat er in Nijmegen de mogelijkheid voor (veelal) kleinere bedrijven om via het *Reinigingsrecht* mee te liften met de huishoudelijke inzameling. Het gaat om bedrijven met afval dat qua hoeveelheid en samenstelling vergelijkbaar is met huishoudelijk afval. Bedrijven die hiervan gebruik maken, betalen net als huishoudens voor de groene restafvalzak en de plastic-zakken en jaarlijks een vast tarief reinigingsheffing.

en wijzen waarop bedrijfsafval kan worden aangeboden ter inzameling. In het beleidsplan zullen we hiervoor de beleidskaders neerzetten.

Waar we vanuit het milieubelang mogelijkheden zien om synergie in de inzameling van huishoudelijk en bedrijfsmatig afval te behalen, zullen wij deze in het beleidsplan meenemen en onderzoeken. Met name voor de binnenstad zien we kansen.

2.4. Landelijke kaders en ontwikkelingen – Waar houden we rekening mee?

Bij de inhoudelijke uitwerking van het nieuwe afvalbeleidsplan zijn in elk geval onderstaande kaders relevant:

- *Wet milieubeheer*
- *Besluit Gescheiden Inzameling Huishoudelijk afval (Besluit GIHA)*
- *Het Landelijk Afvalbeheer Plan (LAP-3)*
- *Beleid Rijksoverheid t.a.v. een circulaire economie - Uitvoeringsprogramma Van Afval Naar Grondstof (VANG)*
- *Het Rekenkameronderzoek “Afval of grondstof?”*
- *Gemeentelijke duurzaamheidsbeleid - Omgevingsvisie*
- *De Europese Kaderrichtlijn Afval*
- *Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV)*
- *Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 / Integraal Circulaire Economie Rapportage (2023)*
- *Lopende contractuele verplichtingen t.a.v. de verwerking*

De implicaties hiervan voor de ontwikkeling van een nieuw afvalbeleid zijn in bijlage E nader omschreven.

2.5. Doelstellingen van het afvalbeleid – Wat willen we bereiken?

Rijksoverheid: evaluatie programma VANG leidt tot nieuwe doelstellingen voor 2025-2030-2035

De Rijksoverheid heeft als einddoel om in 2050 volledig circulair te zijn. Deze doelstelling omvat alle afval- en grondstofstromen in de samenleving. Het huishoudelijk afval maakt daar ca. 15% deel van uit.

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is verantwoordelijk voor de beleidsvorming en implementatie van (Europese) wet- en regelgeving en heeft het *Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie* opgezet om de transitie naar een circulaire economie in 2050 te bewerkstelligen.

Rijkswaterstaat¹² ondersteunt gemeenten bij hun taak in de keten om het scheiden van huishoudelijk afval te bevorderen en het verbranden van waardevolle grondstoffen te voorkomen. Daartoe is in 2015 het programma VANG (Van Afval Naar Grondstof) ontwikkeld. Het programma VANG is onderdeel van het *Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie* en beslaat de periode 2015-2025.

In het programma VANG zijn in 2015 de volgende doelstellingen voor huishoudelijk afval geformuleerd:

- 2020: 100 kg restafval per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding
- 2025: 30 kg restafval per inwoner per jaar en 90% afvalscheiding

Deze doelstellingen zijn voor gemeenten en zo ook voor Nijmegen leidend geweest in de afgelopen beleidsperiode.

In 2022 is het VANG-programma geëvalueerd en herijkt tot en met 2025. Uit de evaluatie komt naar voren dat gemeenten in de afgelopen jaren flinke stappen hebben gezet. Zo is in de periode 2015-2020 de gemiddelde hoeveelheid te verbranden restafval per inwoner substantieel gedaald van 240 kg naar 180 kg en het gemiddelde afvalscheidingspercentage gestegen van 50% naar 60%. De constatering is ook dat:

- de doelstellingen voor 2020 met 100 kg restafval per inwoner en 75% afvalscheiding in de meeste gemeenten niet wordt behaald en een forse uitdaging blijft, en
- met de impuls die afvalscheiding heeft gekregen de kwaliteit van bepaalde deelstromen onder druk is komen te staan, waardoor een deel van de gescheiden materialen niet (hoogwaardig) gerecycled wordt.

Gezien deze uitkomsten is de focus van het Rijksbeleid verbreed. Het nieuwe programma VANG 2021-2025 heeft als doel om in lijn met de Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen de kwantiteit én kwaliteit van de

¹² Rijkswaterstaat is onderdeel van het ministerie van IenW.

ingezamelde huishoudelijke afvalstromen te verhogen en daarmee de recycling te verbeteren. Ook zijn de doelstellingen uit de Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen overgenomen, te weten:

- 2025: 55% recycling
- 2030: 60% recycling en
- 2035: 65% recycling.

Op dit moment wordt 52,5% van het huishoudelijk afval in Nederland gerecycled.

Analyse: wat betekent dit nu concreet?

Feitelijk heeft de Rijksoverheid haar doelstellingen voor huishoudelijk afval geherformuleerd.

De kwantitatieve doelstellingen over “afvalscheiding” voor 2020 en 2025 zijn volledig losgelaten en vervangen door doelstellingen over de mate van “hergebruik” in lijn met Europese regelgeving. Met andere woorden: Niet langer leidend zijn de hoeveelheid restafval en het percentage afvalscheiding, maar welk aandeel van het huishoudelijk afval aan het einde van de keten weer echt als grondstof wordt toegepast.

De nieuwe doelstellingen doen recht aan het streven om afvalstromen weer als grondstof in de kringloop te brengen; Analooq aan de bevindingen van het Rekenkameronderzoek ‘Afval of grondstof?’

Het betekent ook dat gemeenten verder in de keten moeten kijken om “afvalscheiding” te kunnen vertalen naar “hergebruik”. Twee voorbeelden:

- Oud papier wordt bij een verwerker nagenoeg voor de volle 100% weer als grondstof afgezet;
- Gescheiden ingezameld hout wordt bij verwerking deels ingezet voor de spaanplaatindustrie en deels toegepast als biobrandstof. Het zijn beide nuttige toepassingen, maar alleen het aandeel dat naar de spaanplaatindustrie gaat, telt mee als “hergebruik”.

Kortom, 100 kg van een gescheiden ingezamelde afvalstroom van goede kwaliteit vertaalt zich niet per definitie in 100 kg nieuwe grondstof. Daarnaast is de vraag hoe ver we in de keten moeten kijken. Vaak worden deelstromen bij verwerker A doorgesluist naar verwerker B voor verdere verwerking. En bij elke verwerker is er wel enige mate van uitval van de inputstroom.

Om de vertaalslag voor alle gescheiden ingezamelde stromen naar hergebruik goed te kunnen maken hebben gemeenten inzicht nodig wat er met hun ingezamelde grondstoffen gebeurt. Op dit moment is dit inzicht er nog niet en zijn ook de kaders niet bekend wat wel of niet als hergebruik betracht kan worden. Deze kaders moeten vanuit Rijkswaterstaat nog worden gedeeld en afgestemd met gemeenten en verwerkers en waar nodig verder worden door ontwikkeld. Medio 2023 zal dit proces naar verwachting zijn afgerond. Pas als deze kaders bekend zijn kan elke gemeente bepalen waar ze nu staan wat betreft de mate van hergebruik van het huishoudelijk afval in de eigen gemeente. Ook voor Nijmegen hebben we dat nog niet in beeld.

Dat laat onverlet dat gemeenten zowel in de kwantiteit als in de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde herbruikbare stromen stappen vooruit zullen moeten maken om de transitie naar een circulaire economie verder te brengen. Dat betekent:

- meer herbruikbare afvalstromen gescheiden inzamelen en de hoeveelheid restafval verminderen en
- de kwaliteit van deze stromen verbeteren zodat deze (hoogwaardig) kunnen worden hergebruikt.

Doelstellingen voor Nijmegen

Wij nemen in elk geval de nieuwe landelijke doelstellingen van 55% hergebruik in 2025, 60% hergebruik in 2030 en 65% hergebruik in 2035 voor het huishoudelijk afval over. Wij hebben de ambitie om de lat voor Nijmegen hoger te leggen dan deze landelijke doelstellingen. Welke hergebruiksdoelstelling ambitieus maar ook realistisch is, moeten we nog nader bepalen. Dit hangt af van ons huidige hergebruikspercentage én van de effecten van de maatregelen die we in het beleidsplan willen gaan ontwikkelen. Als eerste zullen we met de door Rijkswaterstaat aan te reiken kaders het huidige hergebruikspercentage moeten bepalen¹³. Dat is onze uitgangspositie. Gezien onze goede resultaten qua afvalscheiding verwachten we dat het huidige hergebruikspercentage in Nijmegen hoger zal liggen dan het landelijk gemiddelde.

Naast een generiek hergebruikspercentage voor het huishoudelijke afval willen wij doelstellingen formuleren voor de inzamelrespons¹⁴ voor de bulkstromen GFT, oud papier, plastic+, glas en textiel. Ook aan de kwaliteit van de inzameling van deze stromen zullen wij doelstellingen verbinden. In het “concept-beleidsplan” (zie hoofdstuk 3) zullen wij hier concrete voorstellen voor doen.

¹³ In Nijmegen worden ca 25 stromen gescheiden ingezameld. Voor elke stroom moet worden bepaald welk aandeel wordt hergebruikt aan de hand van de kaders vanuit Rijkswaterstaat.

¹⁴ Inzamelrespons wil zeggen: “gescheiden ingezameld”/ (“gescheiden ingezameld” + “aanwezig in restafval”)

Wij nemen de nieuwe landelijke doelstellingen over voor de realisatie van:

- 55% hergebruik in 2025
- 60% hergebruik in 2030 en
- 65% hergebruik in 2035.

Wij verkennen de ambitie om de lat nog hoger te leggen.

Belangrijkste kanttekeningen in relatie tot onze doelstellingen

- **Beperkte recyclebaarheid**
Deelstromen die gescheiden worden ingezameld, kunnen niet altijd (volledig) worden gerecycled. Dit kent verschillende oorzaken. Niet alles kan gerecycled worden (bv. asbest). Ook is een deel van de ingezamelde producten en materialen niet circulair en/of toekomstbestendig ontworpen (zoals bepaalde verpakkingen of kleding) of heeft het een dermate geringe restwaarde dat het niet weer als grondstof in de markt kan worden afgezet.
- **Producenten – gemeenten – verwerkers: een gezamenlijke verantwoordelijkheid**
Onze primaire verantwoordelijkheid als gemeente ligt bij een goede kwantiteit én kwaliteit van de gescheiden ingezamelde herbruikbare afvalstromen. Om meer hergebruik te realiseren zullen echter alle partijen in de keten hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Daartoe zoeken we ook de samenwerking en vooral met de verwerkers. Zoals al aangegeven hebben we echter geen invloed op de hoeveelheid en recyclebaarheid van de producten en materialen die we inzamelen. Met name producenten/ontwerpers hebben dan ook een grote verantwoordelijkheid om de transitie naar een circulaire economie waar te maken, omdat juist in dat stadium de recyclebaarheid van producten voor een groot deel wordt bepaald. Wel zullen we dit onderwerp samen met andere gemeenten via de branchevereniging NVRD en VNG op de landelijke politieke agenda blijven zetten.

Looptijd afvalbeleidsplan

Het ombuigen van afvalstromen naar grondstofstromen is een complex en lastig traject van lange adem. De evaluatie van het programma VANG wijst dat ook uit. Met recht is sprake van een transitie naar een circulaire economie. Om die reden is het van belang om de beleidslijnen ook voor een langere termijn uit te zetten. Het nieuwe afvalbeleidsplan zal daarom een looptijd hebben tot en met 2030. In uiterlijk 2027 zullen wij het beleidsplan herijken. Na vaststelling van het beleidsplan zullen we in het kader van cyclisch werken jaarlijks aan de raad rapporteren wat de vorderingen zijn bij de implementatie van het beleid.

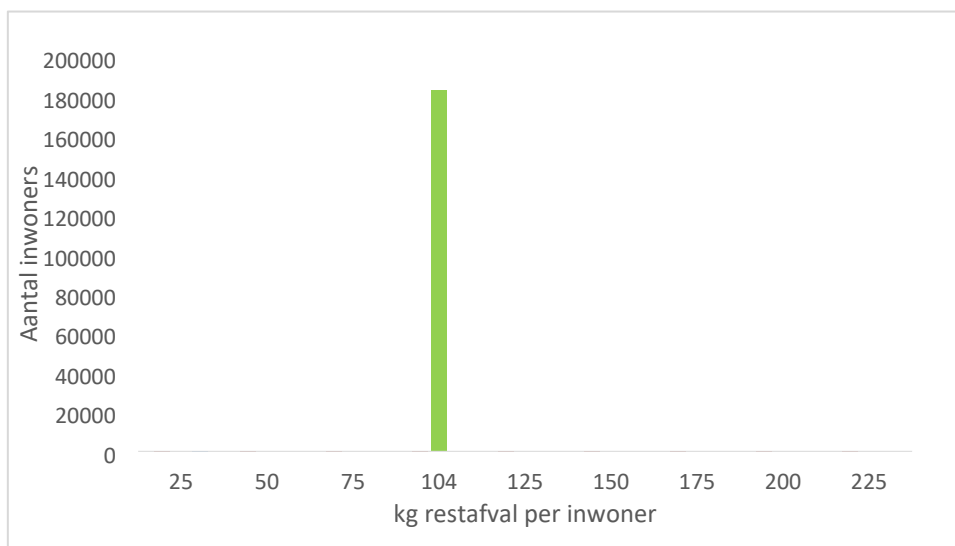
2.6. Visie op afvalscheiding en kwaliteit voor hergebruik

Met de gescheiden inzameling van luiers en incontinentiemateriaal is er een inzamelstructuur voor alle grotere herbruikbare deelstromen in het huishoudelijk afval. Er is geen laaghangend fruit meer om de transitie naar een circulaire economie substantieel verder te brengen. Daarom zijn verdergaande stappen nodig in lijn met de visie die we hier introduceren. Omdat we recht moeten doen aan meer afvalscheiding (kwantiteit) én een goede herbruikbaarheid (kwaliteit) van de gescheiden ingezamelde deelstromen, kent onze visie twee invalshoeken.

2.6.1. Visie op meer afvalscheiding

Wie is eigenlijk de primaire doelgroep voor verdergaande afvalscheiding?

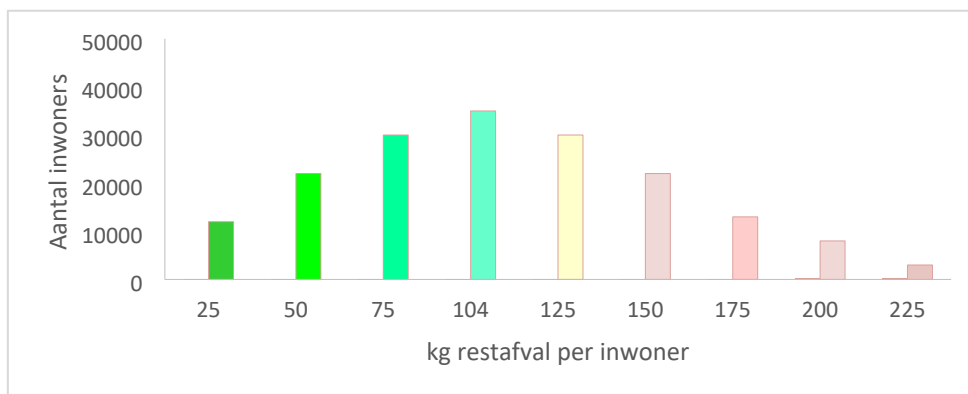
We beschikken over erg veel data maar kunnen daar feitelijk alleen stadsbrede gemiddelden uit destilleren. Zo weten we dat er in Nijmegen gemiddeld 104 kg restafval per inwoner in 2021 vrijkwam. De wetenschap dat er nog (maximaal) 59 kg aan herbruikbaar afval per inwoner in het fijn restafval zit (zie paragraaf 1.7), suggereert dat alle 176.000 inwoners in Nijmegen tot de primaire doelgroep van het afvalbeleid horen. Het is alsof de situatie zoals die in figuur 9 is weergegeven, ook de feitelijkheid is. Dat beeld is echter niet terecht!

Figuur 9. Gemiddeld resultaat kg restafval per inwoner in Nijmegen

In werkelijkheid is een spreiding in het afvalscheidingsgedrag zoals deze in figuur 10 is weergegeven. De data in deze figuur zijn fictief en dienen enkel ter illustratie dat een deel van onze inwoners al haast maximaal zijn afval scheidt, terwijl er ook een deel is waar juist nog veel milieuwinst is te behalen. Het is de groep die zich aan de rechterkant van het spectrum bevindt, die tot onze primaire doelgroep behoort. Het is deze groep waar in potentie de meeste milieuwinst is te behalen en die we moeten zien te verleiden / over te halen om hun afval beter te gaan scheiden.

Onze kennis over het feitelijke scheidingsgedrag van huishoudens in Nijmegen is nu echter erg beperkt. Om te achterhalen wie onze primaire doelgroep is zullen we onze inzamelresultaten fijnmaziger in beeld moeten brengen en diepgaander moeten gaan analyseren. In het onderdeel “monitoring” in de startnotitie werken we dit nader uit.

Figuur 10. Fictieve spreidingsdiagram van het afvalscheidingsgedrag

Handhaving principe “de vervuiler betaalt”.

Kern van het Nijmeegse afvalbeleid is het principe van “de vervuiler betaalt”. Door de jaren heen blijft dit de belangrijkste succesfactor voor de tot nu behaalde resultaten. Door het aanbieden van restafval aan een tarief te koppelen hebben mensen zelf direct grip op de eigen kosten. Het vormt een stimulans om het afval goed te scheiden en het genereert betrokkenheid bij het scheiden van afval. Dit principe heeft in Nijmegen net als in andere gemeenten waar men het toepast, geleid tot een betere afvalscheiding en lagere verwerkingskosten. Vanuit milieu- en kosten oogpunt handhaven we daarom dit principe.

Wij handhaven het principe “de vervuiler betaalt”.

Omgekeerd inzamelen

De afvlakking van de scheidingsresultaten in de laatste jaren laat zien dat de grenzen van het principe “de vervuiler betaalt” in Nijmegen wel zijn bereikt. Wij zijn ook van mening dat een tariefsverhoging van de groene en rode restafval niet zal leiden tot een verdergaande afvalscheiding.

Om de mate van afvalscheiding verder te vergroten beogen we de inzameling van huishoudelijk afval in te gaan richten naar het principe van “omgekeerd inzamelen”. Omgekeerd inzamelen is een combinatie van:

- serviceverhoging op de inzameling van herbruikbare stromen en
- serviceverlaging op de inzameling van restafval¹⁵.

Centrale gedachte is dat het voor mensen makkelijk en laagdrempelig moet zijn om herbruikbare stromen apart te houden en gescheiden af te geven, terwijl men zich voor het ontdoen van restafval juist meer moeite moet doen. Dat kan door het afvalbeheer voor de herbruikbare stromen zoveel mogelijk (zo dicht mogelijk) bij elk individueel huishouden op een aantrekkelijke wijze te organiseren, terwijl men het restafval zelf moet wegbrengen naar een beperkt aantal restafvalcontainers op afstand in de wijk en/of door de inzamelfrequentie van restafval te verlagen.

Wij voeren het principe van “omgekeerd inzamelen” in.
Dat wil zeggen meer service op de herbruikbare stromen en minder service op restafval.

Omgekeerd inzamelen draagt bij aan “omgekeerd denken”

Ook vanuit een educatief en communicatief oogpunt past de gedachte van omgekeerd inzamelen veel beter bij de circulaire economie die we nastreven én bij de huidige feitelijke werkelijkheid. Immers meer dan 70% (i.e. 300 van de 404 kg afval per inwoner) van het huishoudelijk afval in Nijmegen wordt nu al gescheiden ingezameld met als doel deze te kunnen verwerken tot nieuwe grondstoffen. Echter, bij de ontwikkeling van een nieuwbouwwijk of appartementencomplex ligt de primaire focus bij de meeste betrokken partijen en de inwoners nog steeds bij de vraag hoe men zich van zijn restafval kan ontdoen en niet waar men de herbruikbare stromen kan aanbieden.

“Omgekeerd inzamelen” willen dan ook benutten om een omkering in de mind-set te bewerkstelligen zodanig dat we er steeds primair op gericht zijn hoe we de grondstoffen kunnen aanbieden en inzamelen en dat er daarna nog wat restafval overblijft; nu is die beleving vaak nog precies omgekeerd.

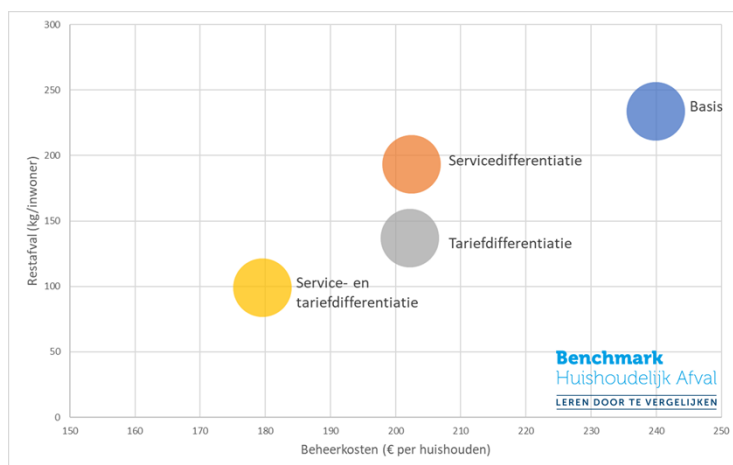
Landelijke Benchmark afvalbeheer

Uit de benchmark afvalbeheer die jaarlijks plaatsvindt, blijkt dat steeds meer gemeenten (zowel met als zonder ‘de vervuiler betaalt’) inzetten op omgekeerd inzamelen als strategie om de inzamelprestaties (verder) te verbeteren. In figuur 11 zijn de combinaties van inzamelstrategieën weergegeven op de gemiddelde hoeveelheid restafval¹⁶ en de totale afvalbeheerkosten. De strategie van tariefdifferentiatie (i.e. de vervuiler betaalt) in combinatie met servicedifferentiatie (i.e. omgekeerd inzamelen) komt daarbij als beste uit de bus¹⁷.

¹⁵ De serviceverlaging heeft in de basis betrekking op fijn restafval, maar kan qua benadering ook op grof restafval worden toegepast.

¹⁶ Inclusief grof restafval en gecorrigeerd voor nascheiding.

¹⁷ Kanttekening is dat omgekeerd inzamelen veelal alleen bij de laagbouw effectief is; de gepresenteerde effecten zijn 'gemeentebreed'

Figuur 11. Effecten inzamelstrategieën (Bron: analyserapport benchmark peiljaar 2020)

Scenario's restafval

We gaan een 3-tal scenario's uitwerken voor een lager serviceniveau van de inzameling van fijn restafval:

- 1) een beperkt aantal ondergrondse containers op aanzienlijke loopafstanden te openen met de afvalpas;
- 2) de verlaging van de inzaelfrequentie van groene en rode restafvalzakken.
- 3) Een combinatie van 1. en 2.

Waar nodig werken we ook nog mogelijke subvarianten nader uit.

We brengen voor elk van deze scenario's in beeld:

- de voor- en nadelen
- de financiële consequenties op hoofdlijnen qua investeringen, inzaelfkosten en beheer
- de verwachte daling in restafval aanbod en
- de mogelijke neveneffecten.

Daarbij baseren we ons op de ervaringen in andere gemeenten die het systeem van “omgekeerd inzaelfen” hebben ingevoerd. Tevens nemen bij de uitwerking van deze scenario's de uitkomsten mee van de evaluatie van het huidige ondergronds containernetwerk in de binnenstad. Deze evaluatie vindt momenteel plaats. In de “opbrengstnotitie” zullen wij de resultaten van deze 3 scenario's in beeld brengen voor de raad en daarbij ons voorkeurscenario aangeven.

Waar komt de term “omgekeerd inzaelfen” vandaan?

De term “omgekeerd inzaelfen” is afkomstig van inzaelfdienst ROVA. ROVA constateerde bij invoering van het principe van de “vervuiler betaalt” in hun regio dat de hoeveelheid restafval sterk afnam. Het serviceniveau op restafval bleef echter ongewijzigd en was dus feitelijk veel te hoog en onevenredig kostbaar voor de hoeveelheid restafval die nog werd aangeboden. Het hoge serviceniveau maakte het bewoners onbedoeld ook te makkelijk om restafval aan te blijven bieden. Dat is “omgekeerd” door het hoge serviceniveau op restafval te verlagen en dat serviceniveau te verleggen naar de herbruikbare stromen door de grondstofstromen (dicht) bij huis op te halen en de mensen het restafval maar zelf weg te laten brengen. Tegenwoordig wordt omgekeerd inzaelfen (en dan vooral de serviceverlaging op restafval) juist door veel gemeenten bewust gebruikt als een succesvol instrument om de afvalscheiding een boost te geven.

Meer service op de herbruikbare stromen

Bij een hoger serviceniveau op herbruikbare stromen gaat het primair om de bulkstromen GFT, oud papier en plastic+. De woonsituatie (laagbouw, hoogbouw, bovenwoning) is in belangrijke mate bepalend welke service verhogende maatregelen effectief zijn. In het vervolgtraject verkennen we de ervaringen in andere gemeenten en de suggesties die door bewoners zelf al zijn aangedragen. Voor dat laatste maken we gebruik van de ideeën die bewoners in de stadspanelenquête hebben aangedragen in 2021. Deze enquête is gehouden om onze inwoners in het kader van participatie hun standpunt te laten inbrengen over het principe van “omgekeerd inzaelfen”. Er is specifiek gevraagd naar de zienswijzen ten aanzien van de 3 scenario's om het serviceniveau voor restafval te verminderen én naar de eigen ideeën om het serviceniveau op de herbruikbare

stromen te verbeteren (zie ook paragraaf 3.2. over de participatie bewoners). De uitwerking van de stadspanelenuquête wordt uitgevoerd. De uitkomsten hiervan brengen we in beeld in de “opbrengstnotitie”.

2.6.2. Visie op kwaliteit en hergebruik

Kwaliteit en kwantiteit in samenhang

De kwaliteit van de herbruikbare stromen is een leidend principe voor het te ontwikkelen afvalbeleid. Het bepaalt in belangrijke mate in hoeverre de stroom uiteindelijk ook weer als nieuwe grondstof kan worden gebruikt. De keuzes die we maken in de inzamelstructuur binnen het kader van “omgekeerd inzamelen” dienen dan ook recht te doen aan kwantiteit én kwaliteit. Een hoger inzamelresultaat met een slechtere kwaliteit brengt ons immers niet dichterbij het doel om meer (hoogwaardig) hergebruik te realiseren. Het kan overigens ook zijn dat we maatregelen voorstellen die niet zozeer zullen leiden tot een hogere inzamelrespons maar enkel als doel hebben de kwaliteit van de ingezamelde stroom te verbeteren.

De kwaliteit van de herbruikbare afvalstromen is
een leidend principe voor het afvalbeleid.

Sturen op kwaliteit vraagt om inzicht in kwaliteit door de keten heen

Om überhaupt te kunnen sturen op kwaliteit is het als eerste van belang om hierover meer inzicht te krijgen en dat in het hele traject van het scheiden van een herbruikbare afvalstroom in huis tot en met de verwerking ervan bij een verwerkingsbedrijf¹⁸. Meer concreet moet duidelijk worden:

- hoe de hele keten voor elke herbruikbare afvalstroom er uit ziet,
- waar in deze keten aangrijpingspunten liggen om de kwaliteit vast te stellen en daar op te sturen,
- hoe de kwaliteit bij elk punt is gedefinieerd (i.e. wat is goed en wat is slecht),
- hoe deze kwaliteit meetbaar en inzichtelijk gemaakt kan worden,
- welke interventies mogelijk zijn om te sturen op de kwaliteit en
- welke actoren daarbij van belang zijn.

We gaan dat in beeld brengen voor de huidige inzamel- en verwerkingsmethoden; te beginnen voor de bulkstromen GFT, plastic+ en oud papier. In een vervolgfase doen we dat voor andere herbruikbare stromen zoals onder meer textiel, glas en luiers. Dit vormt de basis om te bezien of en waar aanpassingen in de keten nodig zijn om meer inzicht en/of sturing te krijgen op de kwaliteit van de herbruikbare stroom. Het kan bijvoorbeeld leiden tot het introduceren van bepaalde meetmomenten in de keten of het volledig aanpassen van de inzamelmethodiek en/of verwerkingsmethode.

Kwaliteit en kwantiteit bij de inzameling

Om te komen tot een hoger inzamelresultaat van de herbruikbare stromen willen we vanuit het principe van omgekeerd inzamelen meer service gaan verlenen. Door de inzameling (zo dicht mogelijk) bij elk individueel huishouden op een aantrekkelijke wijze te organiseren willen we het voor mensen makkelijker en laagdrempeliger maken om de herbruikbare stromen apart te houden en gescheiden af te geven.

Hoe een herbruikbare afvalstroom het beste kan worden ingezameld teneinde een hoog inzamelresultaat te krijgen, hangt af van:

- het type woning (zie ook 2.7)
- de hoeveelheid en frequentie waarmee de herbruikbare afvalstroom in een huishouden ontstaat en
- het soort afval zelf.

Voorbeeld 1: Zo is voor een hoge inzamelrespons bij een bewoner in een flat die zich van zijn GFT wil ontdoen, een heel andere inzamelmethodiek met een hoger serviceniveau nodig dan bij een bewoner van een grondgebonden woning met een tuin.

¹⁸ Vanaf nu wordt met de “keten” dit traject bedoeld en niet meer in de betekenis zoals die in figuur 8 is geschetst.

Voorbeeld 2: plastic+ komt in elk huishouden elke dag in een substantiële hoeveelheid vrij. Dat vraagt een inzamelmethodiek waarbij bewoners zich frequent en makkelijk van deze stroom kunnen ontdoen. Voor textiel is die urgentie er veel minder.

Als we vanuit kwaliteit naar de inzameling van herbruikbare afvalstromen kijken, dan zijn twee punten van belang:

- Controleerbaarheid op kwaliteit:
De herbruikbare afvalstroom die ter inzameling aan Dar wordt aangeboden, moet op de plek van aanbidding te controleren zijn op juiste kwaliteit en niet ongezien de inzamelwagen van Dar in gaan.
- Koppeling tussen het aangeboden afval en de individuele aanbieder:
Er is (zoveel mogelijk) een koppeling te maken tussen het aangeboden afval en de aanbieder daarvan. Het anoniem aanbieden van afval moeten we tot een minimum beperken.

Uiteindelijk is het zaak om voor alle te onderscheiden situaties een inzamelmethode te bepalen die de hierboven genoemde aspecten op een zodanige wijze met elkaar verbindt dat het leidt tot een hoe inzamelrespons met een goede kwaliteit.

In het beleidsplan zullen we dit uitwerken voor de herbruikbare stromen GFT, plastic+, oud papier, textiel, glas en luiers. Dit resulteert in voorstellen hoe we de inzamelstructuur van deze herbruikbare stromen naar de toekomst toe willen gaan inrichten.

Uit bovenstaand betoog zijn wel de volgende twee algemene uitgangspunten af te leiden die we bij de verdere beleidsontwikkeling zullen gaan hanteren.

De inzet van collectieve en anonieme verzamelcontainers in de openbare ruimte voor de herbruikbare stromen dringen we zoveel mogelijk terug. Deze verzamelcontainers zijn nu voor iedereen vrij toegankelijk en daardoor kwetsbaar voor vervuiling door dumping van restafval. De herbruikbare stroom moet in dat geval tegen hogere kosten als restafval worden afgevoerd. Er is ook geen koppeling te leggen tussen het aanbod en de aanbieders. Doordat de inhoud van een verzamelcontainer ook niet ter plekke op kwaliteit te controleren is, bestaat bovendien het risico dat een paar slechte containers leiden tot afkeur van een hele vracht¹⁹.

De inzet van anonieme verzamelcontainers in de openbare ruimte voor herbruikbare stromen dringen we zoveel mogelijk terug.

Het gescheiden aanbieden en inzamelen van de bulk-stromen GFT, plastic+ en oud papier vindt zo veel mogelijk huis aan huis plaats. Deze stromen komen elke dag bij elk huishouden in een substantiële hoeveelheid vrij en maken daarmee een belangrijk deel uit van de totale herbruikbaar stroom in het huishoudelijk afval. Een goede kwaliteit is daarom juist bij deze stromen van belang. Het zijn ook de stromen die nog een aanzienlijk deel van het restafval uitmaken. Door de inzameling zoveel mogelijk huis aan huis te organiseren hebben we zo goed mogelijk grip op de kwaliteit, doordat we (indien nodig) het individuele aanbod dan het beste kunnen relateren aan de individuele aanbieder.

De gescheiden inzameling van GFT, plastic+ en oud papier vindt zo veel mogelijk huis aan huis plaats.

¹⁹ Bijkomend voordeel van het terugdringen van anonieme verzamelcontainers is dat deze maatregel leidt tot een schonere openbare ruimte. Verzamelcontainers zijn namelijk bij uitstek de plekken waar geregeld bijplaatsingen plaatshebben met alle klachten en ergernis van omwonenden over de leefbaarheid en opruimkosten van dien.

Collectieve inzamelvoorzieningen

We realiseren ons terdege dat niet alle herbruikbare stromen in alle situaties huis aan huis zijn in te zamelen.

Bij woningen in hoogbouwcomplexen is het gescheiden aanbieden en inzamelen bij elk individueel huishouden veelal geen optie. In deze situatie zetten we primair in op inpandige centrale containerruimtes waar de bewoners 24/7 de herbruikbare stromen GFT, plastic+ en oud papier gescheiden kunnen afgeven. Daarmee is er een hoog serviceniveau voor de bewoners om zich makkelijk en laagdrempelig van hun herbruikbare stromen te ontdoen. Dit is reeds staand beleid dat we toepassen bij nieuwe hoogbouwcomplexen.

Bij bestaande hoogbouwcomplexen en bovenwoningen zoeken we naar alternatieve maatwerkoplossingen met het oog op een hoger serviceniveau én controleerbaarheid van kwaliteit. Daarbij is de laatste optie de inzet van verzamelcontainers in de openbare ruimte die dan echter alleen selectief toegankelijk zullen zijn middels een afvalpas. Daarmee halen we de anonimiteit in het gebruik weg. Deze optie willen we uitbreiden door aan het gebruik van deze collectieve verzamelcontainers nadere niet vrijblijvende voorwaarden te verbinden waardoor we de kwaliteit van het aanbod beter kunnen borgen. We gaan de mogelijkheden hiertoe verkennen.

Bewoners: meer service – meer directe betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid

Om te komen tot een circulaire samenleving zijn we voor een belangrijk deel afhankelijk van onze inwoners om hun afval goed te scheiden. Voor een deel kunnen we dit in positieve zin beïnvloeden door het serviceniveau te verbeteren. Daardoor kan men zich makkelijker en laagdrempeliger van de herbruikbare stromen ontdoen. We zijn vanuit onze kant ook bereid om dat hogere serviceniveau te bieden. Van de kant van onze inwoners vragen we daarvoor om meer betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid bij het apart houden en gescheiden afgeven van herbruikbare stromen. Via onder meer informatiecampagnes ondersteunen we onze inwoners hierbij en bevorderen we het bewustzijn over het gezamenlijke belang.

We vragen van onze inwoners meer directe betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid bij het scheiden van het huishoudelijk afval.

Daar waar voor meerdere huishoudens een collectief voorzieningenniveau (inpandig of in de openbare ruimte) nodig is voor herbruikbare stromen, willen we verder gaan. Bij deze collectieve inzamelvoorzieningen voor herbruikbare stromen blijft er namelijk een substantiële kwetsbaarheid bestaan ten aanzien van de kwaliteit, doordat de containers misbruikt kunnen worden en de inhoud vervuild raakt. We willen hier dan ook toe naar een systeem waarbij de gebruikers van de collectieve voorziening ook een collectieve gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de kwaliteit van de herbruikbare stromen. Daarbij willen we de gebruikers ook verleiden tot een goed scheidingsgedrag door dit waar mogelijk te koppelen aan een financiële incentive, waarbij goed scheidingsgedrag wordt beloond en vervuiling van de herbruikbare stromen hiervan ten koste gaat. Doel is als het ware te komen tot een positieve variant van “de vervuiler betaalt” op collectief niveau. Een dergelijk systeem kan mogelijk worden ingericht via de servicekosten²⁰. Daarvoor zoeken wij de medewerking en samenwerking met woningbouwcorporaties en VvE's. In het beleidsplan zullen we de mogelijkheden nader uitwerken. Op deze wijze menen wij de kwaliteit van het aanbod uit deze collectieve voorzieningen beter te kunnen borgen.

²⁰ Gelijk zoals in een hoogbouwcomplex de collectieve kosten voor de schoonmaak van de algemene ruimtes, het onderhoud van het gebouw en de gemeenschappelijke voorzieningen worden verdisconteerd in de servicekosten per huishouden, kan dat in de basis ook met de kosten voor het gebruik van de collectieve afvalvoorzieningen in het complex. Met dien verstande dat die kosten ook nihil zijn als het huishoudelijk afval goed wordt gescheiden en de voorzieningen niet worden misbruikt om zich oneigenlijk te ontdoen van restafval. In het laatste geval moet de vervuilde fractie tegen hoge kosten als restafval worden afgevoerd ter verbranding hetgeen dan ten laste zou komen van de servicekosten.

We verkennen de mogelijkheid om aan het gebruik van een collectieve inzamelvoorziening voor herbruikbaar afval ook een collectieve (financiële) verantwoordelijkheid te verbinden in een vorm van positief belonen. Daartoe zoeken we de samenwerking met stakeholders.

Sturen op kwaliteit in samenwerking met verwerkers:

We gaan in gesprek met verwerkers om meer grip en sturing te krijgen op de kwaliteit bij de verwerking van de gescheiden ingezamelde herbruikbare afvalstromen.

Als eerste moet inzichtelijk worden wat de feitelijke mate van hergebruik is na verwerking (i.e. het hergebruiksperscentage). Daartoe brengen we in kaart welke processtappen er bij de verwerking worden doorlopen en waar en hoeveel er sprake is van uitval. Dat doen we als eerste voor GFT, plastic+ en oud papier.

Daarnaast beogen we in samenspraak met de verwerkers te komen tot een beoordelingsset aan kwaliteitslabels die breder is dan enkel 'goedgekeurd' of 'afgekeurd'. Daarmee kunnen we de kwaliteit per aangeboden vracht koppelen aan de inzamelroutes. Hierdoor ontstaat er een verfijnder en genuanceerder beeld van de kwaliteit van een herbruikbare stroom over de stad en over de tijd.

Verder verkennen we de mogelijkheden om het hergebruik nog verder te bevorderen, zoals:

- het beter communiceren over en scherper toezien op de aanwezigheid van bepaalde specifieke stoffen of vervuiling in het aanbod.
- het wijzigen van inzamelroutes zodat een groter aandeel van het aanbod geschikt is voor verwerking;
- het onderzoeken of verwerkers zelf nog stappen kunnen zetten in het proces van acceptatie tot eindproduct om het aanbod hoogwaardiger te kunnen verwerken is of een groter aandeel daarvan²¹.
- het kwalitatief opwerken van residu-stromen uit het verwerkingsproces.
- een analyse of bepaalde bestanddelen in een herbruikbare stroom beter apart kunnen worden ingezameld²² zodat de verwerking hoogwaardiger kan plaatshebben;

Waar nodig en mogelijk maken we hierover contractuele afspraken.

Tot slot kunnen we door afstemming met verwerkers en de achterliggende grondstoffenmarkt meer inzicht krijgen of en wanneer een gezamenlijke actie wenselijk is richting producenten, handelaren of de Rijksoverheid over de samenstelling van bepaalde producten in het afvalstadium²³.

2.7. Monitoring – naar een gedifferentieerd beeld over de stad

Inzamelresultaten op het niveau van stadsdelen

We onderzoeken of we de inzamelresultaten kunnen aggregeren op stadsdeelniveau. En dat zowel kwantitatief als kwalitatief. Het gaat daarbij om de stromen GFT, oud papier, plastic+ en restafval. Daarmee zouden we een gemiddeld scheidingsgedrag per huishouden per stadsdeel over deze vier stromen kunnen verkrijgen.

Kwantitatief bezien onderzoeken we of de inzamelroutes van de vier stromen congruent zijn en ook niet door meerdere stadsdelen heen lopen.

Kwalitatief bezien zullen we in elk geval afgekeurde vrachten bij een verwerker koppelen aan de bijbehorende inzamelroutes en daarmee aan het bijbehorende inzamelgebied. Afhankelijk van de bereidheid van verwerkers om mee te werken aan een bredere beoordelingsset aan kwaliteitslabels (zie hierboven) kan

²¹ Bijvoorbeeld door te onderzoeken of bij afkeur van een vracht een kwalitatief goede deelpartij daarvan wellicht af te scheiden is zodat niet de hele vracht in de verbranding hoeft.

²² Zo speelt momenteel de vraag of we kerstbomen nog integraal moeten meenemen met het GFT of deze beter apart kunnen inzamelen. Achtergrond is dat een teveel aan kerstbomen belemmerend werkt bij het vergistingsproces van GFT bij de ARN.

²³ Zo is het lot van een niet-herbruikbare chipszak als restafval al bij de productie ervan bezegeld, terwijl het lot van een krant vooral afhankelijk is van de bereidheid tot het gewenste scheidingsgedrag van een burger en daarmee samenhangend het gemak en aantrekkelijkheid om dat gedrag te kunnen gaan vertonen. Zo bepaalt de zwakste schakel in de keten in welke mate een product (hoogwaardig) kan worden hergebruikt of als restafval zal eindigen.

eventueel een nog verfijnder beeld van de kwaliteit van de ingezamelde herbruikbare stromen worden verkregen.

Als geheel kan zo een gedifferentieerd beeld over de stad worden verkregen van de kwantitatieve en kwalitatieve inzamelresultaten. Deze monitoring stelt ons ook in staat om gericht in te grijpen waar dat nodig is. Afhankelijk van de aard van de mindere resultaten (bv. minder goede scheidingsresultaten en/of een slechte kwaliteit van een bepaalde herbruikbare afvalstroom) is te bepalen welke middelen zijn in te zetten. Bijvoorbeeld meer communicatie of de inzet van afvalcoaches voor een meer directe informele benadering of de inzet van handhaving in geval er sprake is van misbruik of voortdurende verkeerd aanbiedgedrag.

We onderzoeken de mogelijkheid om de inzamelresultaten van GFT, oud papier, plastic+ en restafval te aggregeren op stadsdeelniveau.

Sorteeranalyses

Om meer inzicht te verkrijgen in de samenstelling van de herbruikbare stromen zullen we jaarlijks een generieke representatieve sorteeranalyse laten verrichten van de stromen GFT, oud papier, plastic+, textiel, glas en luiers. Deze sorteeranalyses dienen vooral ook ter bepaling waar de aanwezige vervuiling en stoffen uit bestaan.

Sorteeranalyses van een herbruikbare afvalstroom uit een specifieke wijk met slechtere inzamelresultaten zullen we alleen dan uitvoeren als dat ook een duidelijke meerwaarde heeft en we deze informatie over de kwaliteit ook niet anders niet in beeld kunnen krijgen. Immers ook het meelopen van een afvalcoach bij een inzamelronde kan mogelijk dezelfde informatie opleveren, zodat er geen kostbare sorteeranalyses hoeven te worden uitgevoerd.

2.8. Overige uitgangspunten

In aanvulling op de zienswijzen en uitgangspunten die reeds zijn vernoemd, zijn de volgende randvoorwaarden en uitgangspunten nog relevant voor de verder ontwikkeling van het nieuwe afvalbeleid.

1. Aanbevelingen raad n.a.v. Rekenkameronderzoek 'Afval of grondstof?'

De raad heeft in haar vergadering van 22 december 2021 de conclusies en aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek 'Afval of grondstof?' overgenomen. Deze vormen mede uitgangspunten voor de ontwikkeling van het nieuwe beleidsplan. Twee bevindingen noemen we hier expliciet:

- De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor huishoudelijk afval gaat verder dan haar wettelijke zorgplicht;
- Het verbeteren van de kwaliteit van het huishoudelijk afval is het leidende principe bij de ontwikkeling van het nieuwe afvalbeleid.

2. Bronscheiding Plastic+

Eind 2021 heeft de GR MARN de eindrapportage "Onderzoek bron- en nascheiding plastic+" afgerond. Met dit onderzoek wordt duidelijk dat de huidige systematiek om het plastic+ gescheiden in te zamelen in onze regio (i.e. bronscheiding) zowel vanuit milieu- als vanuit kostenopgave de voorkeur heeft boven nascheiding. Om die reden gaan wij voor de nieuwe beleidsperiode uit van bronscheiding van het plastic+.

We continueren de gescheiden inzameling van plastic+.

3. Kosteneffecten

De belangrijkste kosteneffecten komen voort uit het principe van 'omgekeerd inzamelen'. Het verlagen van het serviceniveau op de inzameling van restafval zal naar verwachting leiden tot een kostenbesparing. De omvang daarvan zal verschillen per scenario. Zoals aangegeven zullen we elk van deze scenario's nader

uitwerken en de financiële consequenties ervan op hoofdlijnen in beeld brengen. Aan de andere kant zal een verhoging van het serviceniveau op de inzameling van de herbruikbare stromen leiden tot een kostenverhoging. Ook hier zal de omvang afhankelijk zijn van de aard en uitgebreid van de voorgestane maatregelen die we zullen gaan uitwerken. De ervaringen in andere gemeenten die het systeem van “omgekeerd inzamelen” reeds hebben ingevoerd, nemen we hier in mee. Wat de totale netto uitkomst van beide kosteneffecten zal zijn, is in dit stadium niet inzichtelijk. In het concept-afvalbeleidsplan zullen wij dit zo goed mogelijk in beeld brengen en vanuit het oogpunt van kostenbeheersing een afgewogen voorstel doen.

4. *Woonsituaties in relatie tot omgekeerd inzamelen*

De essentie van omgekeerd inzamelen is een combinatie van:

- serviceverhoging op de inzameling van herbruikbare stromen en
- serviceverlaging op de inzameling van restafval.

De concrete vertaling van “omgekeerd inzamelen” naar de praktijk is mede afhankelijk van de woonsituatie van een huishouden. We maken daarbij onderscheid naar de volgende woningtypes:

- Laagbouw (i.e. grondgebonden woning)
- Hoogbouw:
 - Nieuwe hoogbouwcomplexen
 - Bestaande hoogbouwcomplexen
 - Bovenwoningen

Woonwijken bestaan veelal niet uniform uit een enkel woningtype maar zijn samengesteld. Als gevolg hiervan kunnen verschillende maatregelen in een woonwijk van toepassing zijn. Daarbij houden we er rekening mee dat als gevolg hiervan geen ongewenste neveneffecten optreden. Overigens is er ook in de huidige situatie een onderscheid in inzamelmethoden en -frequenties bij laagbouw- en hoogbouwwooningen.

5. *Voortbouwen op bestaand beleid*

In het huidige afvalbeleidsplan is “omgekeerd inzamelen” al als stip aan de horizon genoemd en deels ook al vertaald naar vigerend beleid. Daar waar van toepassing hebben wij op diverse locaties hier al uitvoering aan gegeven. Zo worden in recente nieuwbouwcomplexen de herbruikbare stromen GFT, oud papier en plastic+ gescheiden ingezameld via in pandige centrale containerruimtes, die 24/7 voor de bewoners toegankelijk zijn. Restafval moet in ondergrondse containers worden gedeponeerd die alleen met de afvalpas toegankelijk zijn. Hier is een tarief afvalstoffenheffing aan gekoppeld gelijk aan het tarief van de groene restafvalzak.

We bouwen voort op bestaand beleid.

3. Proces voor ontwikkeling nieuw afvalbeleidsplan

3.1. Proces en planning

Betrokkenheid raad

Het Rekenkameronderzoek heeft geleid tot een nauwe betrokkenheid van de raad bij het te ontwikkelen nieuwe huishoudelijke afvalbeleid. Dat zien wij als een positieve ontwikkeling. Om verdere stappen te kunnen zetten op weg naar een circulaire economie is namelijk een aantal fundamentele en principiële keuzes nodig. Voor een deel hebben andere gemeenten hier al ervaring mee. Voor een ander deel gaat het om keuzes die nieuw zijn voor Nederland en zich buiten de gebaande paden begeven en vooral ten doel hebben om beter te kunnen sturen op de kwaliteit van de herbruikbare stromen; een leidend principe voor het nieuwe afvalbeleid.

Procesfasering en planning

Mede om de betrokkenheid van de raad goed te kunnen borgen is het proces om tot het nieuwe afvalbeleidsplan te komen, onderverdeeld in 3 fases, hieronder verder toegelicht.

Fase 1: Startnotitie afvalbeleid

- In de startnotitie worden onze uitgangspositie, de kaders, kansen en beperkingen, doelen en onze visies op afvalscheiding en hergebruik beschreven en vastgelegd in een aantal uitgangspunten. De startnotitie bepaalt daarmee in belangrijke mate de strategie en het speelveld waarbinnen het beleid vorm zal moeten gaan krijgen. De raad zal in een formele gespreksronde in de gelegenheid worden gesteld om te beoordelen of de startnotitie voldoet aan de aanbevelingen van het Rekenkameronderzoek en de eigen wensen.
- De raad wordt aangeboden om voorafgaand aan de politieke behandeling van de startnotitie een technische toelichting te krijgen. Doel hiervan is de raad mee te nemen in onze overwegingen en draagvlak te krijgen voor de voorgestane aanpak en de verdere inhoudelijke uitwerking.
- Planning: In april 2023 stellen wij de startnotitie vast en bieden deze aan de raad aan.

Fase 2: Onderzoek en analyse op hoofdlijnen

- In deze fase vindt de beleidsvorming plaats door het uitwerken en vertalen van onze visies en uitgangspunten naar de uitvoeringspraktijk, het ophalen van ervaringen in andere gemeenten, consultatie en input van stakeholders en raadpleging van (landelijke) onderzoeksrapporten. Dit moet uitmonden in een aantal scenario's inclusief een kostenanalyse op hoofdlijnen, welke zijn verwoord in een "opbrengstnotitie". Het zwaartepunt in deze scenario's ligt vooral bij de consequenties om het serviceniveau op de inzameling van restafval te verlagen. Op basis van de opbrengstnotitie bepalen wij als college een voorkeursscenario.
- De opbrengstnotitie met voorkeursscenario bieden wij aan de raad aan. Daarbij doen we tevens het aanbod om een technische toelichting hierop te geven. Een technische toelichting geeft een verdieping op de achtergronden en overwegingen in de opbrengstnotitie en het voorkeursscenario en stelt de raad in de gelegenheid om hierover informatie in te winnen. De uitkomsten hiervan kunnen mede richtinggevend zijn voor fase 3.
- Planning: De opbrengstnotitie stellen wij in juni 2023 vast en bieden deze aan de raad aan.

Fase 3: Onderzoek en analyse – voorkeursscenario

- In deze fase wordt het voorkeursscenario nader uitgewerkt ten aanzien van milieu, service en kosten. Daarin nemen we de bevindingen mee uit de technische toelichting over de "opbrengstnotitie". Deze fase zal resulteren in het concept-afvalbeleidsplan dat wij ter vaststelling zullen aanbieden aan de raad.
- Ook in dit stadium bieden wij de raad aan om voorafgaand aan de politieke behandeling van het concept-afval-beleidsplan een technische toelichting hierop te geven.
- Planning: Het concept-afvalbeleidsplan stellen wij in oktober/november 2023 vast en bieden deze ter vaststelling aan aan de raad.

3.2. Participatie

Stakeholders

Om tot een nieuwe afvalbeleid te komen, is het van belang stakeholders te betrekken. Er is een breed scala aan stakeholders te onderscheiden, zoals:

Interne stakeholders:

- Bestuur: wethouder, college en raad
- Interne afdelingen zoals de afdeling stadsbeheer, stadsontwikkeling en Maatschappelijke Ontwikkeling.

Externe stakeholders:

- Onze inwoners
- Woningbouwcorporaties / VvE's
- Dar, ARN, MARN, RKN/Midwaste
- Rijkswaterstaat, NVRD, VANG, NEDvang/Afvalfonds,
- Het Goed en andere kringloopbedrijven
- (Basis)scholen
- Supermarkten
- Regiogemeenten
- Maatschappelijke organisaties
- Afvalfonds/NEDvang
- Verwerkers herbruikbare afvalstromen

De meeste van deze stakeholders zullen we gedurende het verdere beleidsproces betrekken om informatie in te winnen, te consulteren, advies in te winnen of verdergaand te betrekken in de planvorming. Uiteraard zijn er nog meer (sub)doelgroepen te onderscheiden. We kiezen er echter voor om deze pas te betrekken als dat aan de orde komt naar aanleiding van de maatregelen die worden beschreven in het nieuwe afvalbeleidsplan.

Met een zestal stakeholders willen we de participatie breder en intensiever insteken, omdat zij naar onze mening een belangrijke rol hebben in de ontwikkeling van het nieuwe afvalbeleid. Hieronder lichten wij voor elk van deze zes stakeholders toe met welke vra(a)g(en) we de participatie ingaan, op welke passende wijze we de participatie willen invullen, vanuit welke positie op de participatieladder we dat doen en op welke termijn. Voor een tweetal stakeholders (bewoners en woningbouwcorporaties) zijn we dat traject reeds ingegaan, zoals we hier onder ook zullen aangeven.

Participatie per stakeholder

1. De gemeenteraad

Wat:

De raad stelt het nieuwe afvalbeleid vast. Een nauwe betrokkenheid van de raad vanaf het begin van het beleidstraject is daarom van essentieel belang om tot een gedegen afweging en besluitvorming te komen. In dat beleidstraject onderscheiden we drie fasen die in paragraaf 3.1. zijn beschreven. Elke fase resulteert in een beleidsdocument op basis waarvan keuzes gemaakt moeten worden.

In de huidige fase van deze startnotitie is dat een keuze ten aanzien van een 14-tal uitgangspunten. Met name de volgende uitgangspunten zijn daar in van belang omdat vooral die sterk bepalend zijn voor de verdere koers en strategie van het nieuwe afvalbeleid:

- De keuze voor het principe van “omgekeerd inzamelen” en dus de keuze om het serviceniveau op de inzameling van restafval te verlagen en dat op de herbruikbare stromen te vergroten;
- De keuze om de mogelijkheden te verkennen om aan het gebruik van een collectieve inzamelvoorziening voor herbruikbaar afval ook een collectieve (financiële) verantwoordelijkheid te verbinden in een vorm van positief belonen; dit mede in verband tot het uitgangspunt dat we van onze inwoners meer directe betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid vragen bij het scheiden van het huishoudelijk afval.

Wij zijn van mening dat het ten principale aan de raad is om een keuze te maken over “omgekeerd inzamelen” voor Nijmegen naar de toekomst toe. Wat betreft de voorgestane “collectieve verantwoordelijkheid” is behalve de steun van de raad voor dit belangrijke uitgangspunt, ook draagvlak en medewerking van met name woningbouwcorporaties onontbeerlijk. Vandaar dat deze keuze een centrale vraag is onze participatie met deze woningbouwcorporaties alsook VvE's.

Hoe:

Elke fase resulteert in een beleidsdocument (i.e. startnotitie, opbrengstnotitie en concept-afvalbeleidsplan) dat wij aan de raad aanbieden. Daarbij doen wij de raad het aanbod om bij elk van deze documenten een technische toelichting te geven. Dat stelt de raad in staat om meer inzicht en verdieping te krijgen in de achtergronden en overwegingen die ten grondslag liggen aan elk beleidsdocument. Aanvullend op de beleidsdocumenten kan de raad desgewenst nadere onderzoeksvragen uitzetten.

Wanneer: april 2023 tot en met vaststelling afvalbeleidsplan

Positie participatieladder: beslissend

2. Inwoners

Wat:

Specifiek voor hoogbouw- en bovenwoningen willen we bewoners laten inspreken over het voornemen om vormen van collectieve verantwoordelijkheid te introduceren daar waar herbruikbare afvalstromen via collectieve inzamelmiddelen worden ingezameld. Stadsbreed zijn we geïnteresseerd in de meningen en gedachten over het uitgangspunt om “omgekeerd in zamelen” meer service op herbruikbare stoffen en minder service op restafval) in Nijmegen in te voeren en de voorkeuren daarin.

Hoe:

Door middel van een aantal panels gaan we met bewoners van hoogbouw- en bovenbouw woningen in gesprek over het voornemen en vormen van collectieve verantwoordelijkheid voor collectieve inzamelsystemen voor herbruikbare stromen. Deze panels hebben een beoogde omvang van 8-10 personen. Wat betreft de vraagstelling rondom “omgekeerd inzamelen” is reeds een digitale stadspanelenquête uitgevoerd. Daarin is een meningspeiling gedaan naar enerzijds de 3 mogelijke scenario's om het serviceniveau op restafval te verlagen en anderzijds de uitvraag gedaan naar eigen ideeën en voorstellen om het serviceniveau op de herbruikbare stromen te verhogen. De data moeten hiervan nog nader worden uitgewerkt en zullen worden meegenomen in de opbrengstnotitie.

Wanneer: april- juni 2023

Positie participatieladder:

- Inspreken t.a.v. de vraagstelling over het voornemen en vormen van collectieve verantwoordelijkheid
- Informerend t.a.v. de vraagstelling over “omgekeerd inzamelen”.

3. Woningbouwcorporaties (huur)

Wat:

De vraagstelling qua participatie met woningbouwcorporaties is tweeledig. Zo zijn we op zoek naar draagvlak voor en medewerking aan de ideeën en uitgangspunten die zijn beschreven in deze startnotitie. In het bijzonder waar het vormen van “collectieve verantwoordelijkheid” betreft, is die medewerking onontbeerlijk om hier uitvoering aan te kunnen geven. Daarnaast zijn we op zoek naar de knelpunten en behoeften bij woningcorporaties over het huishoudelijk afvalbeheer om daarbij in gezamenlijkheid oplossingen voor te vinden binnen de kaders van de startnotitie.

Hoe:

Middels 1-op-1 gesprekken en aansluitend collectieve gesprekken willen deze participatievragen met de woningbouwcorporaties aan de orde stellen. Met de 1-op-1 gesprekken is reeds een begin gemaakt. Deze gesprekken verlopen positief en constructief en er is een brede bereidheid bij alle partijen om samen op te trekken in de afvalopgaven die er liggen.

Wanneer: Deze gesprekken zijn eind 2022 gestart en lopen door tot en met het concept-afvalbeleidsplan.

Positie participatieladder: coproduceren

4. Verenigingen van Eigenaars (hoogbouw en koop)

Wat:

De vraagstelling richting VvE's is inhoudelijk identiek aan die van de woningbouwcorporaties.

Hoe:

Omdat er geen overkoepelende organisatie is die als gesprekspartner voor alle VvE's in Nijmegen kan spreken, zullen wij een aantal VvE's uitnodigen om over het nieuwe afvalbeleid en de uitgangspunten daarin in gesprek te gaan. Daarmee kunnen we een beeld krijgen over de gedachten en meningen van VvE's over bijvoorbeeld collectieve verantwoordelijkheid bij het afvalbeheer.

Wanneer: april – juni 2023

Positie participatieladder: inspreken

5. Basisscholen

Wat:

Een openstaande maatregel uit het huidige beleidsplan is om in samenwerking met basisscholen inzamelpunten voor textiel en kleine elektrische apparaten te realiseren (i.e. het “*scholenpakket*”). De scholen zouden voor de ingezamelde kilo's textiel een vergoeding ontvangen. Hierdoor raken de kinderen betrokken en gemotiveerd om afval te scheiden (educatie), is er een punt waar mensen hun textiel en kleine elektronische apparaten makkelijk kunnen afgeven als zij hun kinderen naar school brengen en kunnen de scholen de opbrengsten van deze stromen gebruiken om iets leuks voor de kinderen terug te doen. Hierdoor wordt er een win-win-win situatie gecreëerd. Naast dit voorstel willen we graag ook van de basisscholen horen waar hun behoefte ligt op het gebied van (huishoudelijk) afval en/of educatie en hoe we ze daar in zouden kunnen ondersteunen.

Hoe:

De basisscholen in Nijmegen vallen onder een drietal overkoepelende organisaties. Wij gaan het gesprek aan met deze drie organisaties om de mogelijkheden voor samenwerking te verkennen en leerlingen in aanraking te laten komen met het maatschappelijke vraagstuk van (correct) afval scheiden.

Wanneer: april – juni 2023

Positie participatieladder: coproduceren / samenwerken

6. Supermarkten

Wat:

We willen graag hebben over de mogelijkheden om bij de supermarkten inzamelpunten te faciliteren voor kleine elektrische apparaten, textiel en frituurvet (i.e. het *supermarktpakket*). Ook dit is openstaande maatregel uit het huidige beleidsplan. Bij een aantal supermarkten is dat voor deze of gene afvalstroom al het geval, maar vindt de inzamel plaats buiten de winkel. We willen in gesprek met supermarkten om hier een uniforme inzamelstructuur voor te ontwikkelen die toepasbaar is bij alle supermarkten. Een deel van de opbrengsten voor textiel en frituurvet zijn dan voor de supermarkten zelf. Daarnaast willen we graag het gesprek voeren met de supermarkten over wat ze zelf nog kunnen doen wat betreft afval scheiden / voorkomen en hoe we elkaar kunnen versterken in dit vraagstuk.

Hoe:

Supermarkten zijn georganiseerd in ketens waarvan de hoofdkantoren niet in Nijmegen liggen. We sonderen in hoeverre deze hoofdkantoren open staan voor een gesprek over kansen en mogelijkheden op het vlak van preventie en circulariteit van (huishoudelijke) afvalstromen. Indien die bereidheid er niet is, zullen wij met een aantal lokale betrokken supermarkten het gesprek aangaan om in een open gesprek te verkennen waar kansen liggen voor samenwerking.

Wanneer: april – juni 2023

Positie participatieladder: coproduceren / samenwerken

3.3. Cyclisch werken

Het nieuwe afvalbeleidsplan zal een looptijd hebben tot en met 2030. In uiterlijk 2026 zullen wij het beleidsplan herijken. Vanaf het eerste jaar na vaststelling van het beleidsplan zullen we in het kader van cyclisch werken jaarlijks aan de raad rapporteren wat de vorderingen zijn bij de implementatie van het beleid. De ervaring heeft geleerd dat de invoering van maatregelen vaak meer tijd heeft gekost dan op voorhand wordt ingeschat. Door cyclisch te werken willen wij in de nieuwe beleidsperiode hier beter op kunnen gaan sturen.

Bijlage A: Detailoverzicht resultaten gescheiden inzameling huishoudelijk afval 2012-2021

AFVALSTOFFENOVERZICHT

Hergoeluk	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		
	Tonnage	% Herg	Tonnage	% Herg	Tonnage	% Herg	Tonnage	% Herg	Tonnage	% Herg	Tonnage	% Herg	Tonnage	% Herg	Tonnage	% Herg	Tonnage	% Herg	Tonnage	% Herg	
Gruwopdracht	H	15.555	21,9%	12.251	21,7%	15.355	22,6%	16.092	24,4%	16.018	24,3%	15.231	23,1%	15.435	22,8%	17.801	21,6%	16.061	22,4%	17.318	24,2%
	Grut papier en karton	50	0,3%	44	0,3%	728	4,0%	303	1,9%	410	2,6%	1.085	7,1%	1.703	0,1%	86.900	0,1%	74.870	0,1%	85.340	0,1%
	Grut papier en karton	1.866	2,6%	2.119	3,0%	2.223	3,1%	3.359	5,1%	4.397	6,0%	4.963	7,4%	5.209	2,7%	8.158	8,1%	6.538	18,5%	9.966	6,1%
	Grut papier en karton	1.866	2,6%	2.119	3,0%	2.223	3,1%	3.359	5,1%	4.397	6,0%	4.963	7,4%	5.209	2,7%	8.158	8,1%	6.538	18,5%	9.966	6,1%
	Grut papier en karton	1.866	2,6%	2.119	3,0%	2.223	3,1%	3.359	5,1%	4.397	6,0%	4.963	7,4%	5.209	2,7%	8.158	8,1%	6.538	18,5%	9.966	6,1%
	Grut papier en karton	1.866	2,6%	2.119	3,0%	2.223	3,1%	3.359	5,1%	4.397	6,0%	4.963	7,4%	5.209	2,7%	8.158	8,1%	6.538	18,5%	9.966	6,1%
	Grut papier en karton	1.866	2,6%	2.119	3,0%	2.223	3,1%	3.359	5,1%	4.397	6,0%	4.963	7,4%	5.209	2,7%	8.158	8,1%	6.538	18,5%	9.966	6,1%
	Grut papier en karton	1.866	2,6%	2.119	3,0%	2.223	3,1%	3.359	5,1%	4.397	6,0%	4.963	7,4%	5.209	2,7%	8.158	8,1%	6.538	18,5%	9.966	6,1%
	Grut papier en karton	1.866	2,6%	2.119	3,0%	2.223	3,1%	3.359	5,1%	4.397	6,0%	4.963	7,4%	5.209	2,7%	8.158	8,1%	6.538	18,5%	9.966	6,1%
	Grut papier en karton	1.866	2,6%	2.119	3,0%	2.223	3,1%	3.359	5,1%	4.397	6,0%	4.963	7,4%	5.209	2,7%	8.158	8,1%	6.538	18,5%	9.966	6,1%
	Grut papier en karton	1.866	2,6%	2.119	3,0%	2.223	3,1%	3.359	5,1%	4.397	6,0%	4.963	7,4%	5.209	2,7%	8.158	8,1%	6.538	18,5%	9.966	6,1%
Subtotal		37.804	29,8%	36.809	24,8%	37.774	26,3%	37.123	29,8%	36.165	31,0%	36.554	30,5%	36.216	29,8%	36.024	29,8%	38.776	31,6%	38.766	34,0%
Subtotal		37.804	29,8%	36.809	24,8%	37.774	26,3%	37.123	29,8%	36.165	31,0%	36.554	30,5%	36.216	29,8%	36.024	29,8%	38.776	31,6%	38.766	34,0%
Gruwopdracht																					
Gruwopdracht	H	1.437	0,2%	1.297	0,1%	1.189	0,1%	1.103	0,1%	1.055	0,1%	1.103	0,1%	1.102	0,1%	1.069	0,1%	478	0,9%	433	0,8%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
	Grut papier en karton	148	0,2%	101	0,1%	59	0,1%	54	0,1%	44	0,1%	50	0,1%	46	0,8%	39	0,0%	28	0,0%	18	0,0%
Subtotal		8.422	11,9%	7.920	11,3%	7.840	11,4%	8.326	12,8%	8.431	12,7%	7.999	11,9%	7.838	11,0%	7.223	10,5%	7.677	10,7%	7.589	10,6%
Subtotal		8.422	11,9%	7.920	11,3%	7.840	11,4%	8.326	12,8%	8.431	12,7%	7.999	11,9%	7.838	11,0%	7.223	10,5%	7.677	10,7%	7.589	10,6%
Middel																					
Middel	H	4.127	5,9%	4.130	5,9%	4.131	5,9%	4.132	5,9%	4.133	5,9%	4.134	5,9%	4.135	5,9%	4.136	5,9%	4.137	5,9%	4.138	5,9%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
	Grut papier en karton	1.660	2,5%	1.661	2,5%	1.662	2,5%	1.663	2,5%	1.664	2,5%	1.665	2,5%	1.666	2,5%	1.667	2,5%	1.668	2,5%	1.669	2,5%
Subtotal		1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
Subtotal		1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
Gruwopdracht																					
Gruwopdracht	H	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
Subtotal		1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
Subtotal		1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
Gruwopdracht																					
Gruwopdracht	H	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.165	1,6%	1.166	1,6%	1.167	1,6%	1.168	1,6%	1.169	1,6%	1.170	1,6%
	Grut papier en karton	1.161	1,6%	1.162	1,6%	1.163	1,6%	1.164	1,6%	1.16											

In dit overzicht is geen rekening gehouden met de nascheiding van grof huishoudelijk afval (GHA-rest) en bouw- en sloopafval (BSA).

Bijlage B: Overzicht contracten verwerking afvalstromen

INZAMELING	Verwerker	Contractpartij
GFT-afval	ARN	MARN
Snoeiafval (kerstbomen)	ARN	nvt
Plastic+	ARN	MARN
Huishoudelijk fijn restafval	ARN	MARN
Technisch niet te verwerken afval	ARN	MARN
Huishoudelijk grof restafval	ARN	MARN
Metalen	HKS	Midwaste
Snoeiafval	Van Iersel	ARN
AEAA (producentenvergoeding)	Road2Work	nvt
Oud papier en karton	Prezero	Midwaste
Asbest	ARN	MARN
Autobanden zonder velg	Granuband	nvt
BSA	Van Happen	nvt
Dakbedekking	Heijting	nvt
EPS (piepschuim)	EPS nederland	nvt
Frituurvet	Afvalstoffendienst den bosch	nvt
Gips	Heijting	nvt
Grond	Grondbank	nvt
Harde kunststof(incl. afkeur)	Kunststof recycling nederland (KRN)	Regie Kunststoffen Nederland (RKN)
Hout A/B	Vierhouten	Midwaste
Hout C	Milieuservice Boxtel/Heijting	Midwaste
KCA - overig/afgewerkte olie	Afvalstoffendienst den bosch	nvt
Luiers- en incontinentie afval	ARN	nvt
Matrassen	Retourmatras	Midwaste
Puin	APN / duravermeer	nvt
Restafval grof	ARN	MARN
Rubberafval	Granuband	nvt
Textiel	Wolkat/Saver	Midwaste
Verpakkingsglas	GRI glasrecycling	Midwaste
Vlak glas	Vlkglas nederland	nvt

Overzicht huishoudelijke afvalstromen per maart 2022

Bijlage C: Status maatregelen beleidsplan 2013-2022

1. Verbeteringen in huidige werkwijze van inzameling

Betreft: Ook binnen het huidige inzamelsysteem zijn verbeteringen mogelijk. Zo kan men denken aan een onderzoek naar het inzamelen van blik of drankkartons (melk- en sapverpakkingen) bij het plastic in de gratis “plastic Hero zak” voor kunststof verpakkingen. Deze stromen hoeven dan niet langer in de groene zak. Dat is in het voordeel van de burger.

Stand van zaken: Deze maatregel is uitgevoerd. Zo is de gescheiden inzameling van plastic verpakkingen verbreed naar drankkartons en blik. Verder is het netwerk van glas- en textielcontainers uitgebreid en beter gespreid over de stad, zodat deze voor meer mensen makkelijker bereikbaar zijn. De glas- en textielcontainers zijn zoveel mogelijk ondergronds gebracht vanuit beeldkwaliteit.

2. Meer afvalscheiding door inzetten van andere inzamelmiddelen of variëren met vergoedingen

Betreft: We blijven onderzoeken of verbeteringen in afvalscheiding mogelijk zijn door andere inzamelmiddelen in te zetten zoals een oud papier container en door te variëren met de verrekening van de kosten van afval.

Stand van zaken: Deze maatregel is uitgevoerd. Zo hebben we bij grondgebonden woningen een container uitgezet als inzamelmiddel voor oud papier en karton. Verder is een pilot schillenboer opgezet. Daarbij wordt GFT bij een tweetal galerijflats wekelijks bij de voordeur van elk appartement opgehaald. De bewoners hebben daartoe een GFT-emmer van 25 liter zodat het gescheiden houden en afgeven van GFT voor de bewoners eenvoudig en laagdrempelig is. Tevens kan zo de kwaliteit van het aangeboden GFT goed worden gecontroleerd. Met SSH& hebben we afspraken gemaakt over een op de doelgroep studenten gerichte wijze van inzamelen. Daarbij zijn ook afspraken gemaakt om het principe van “de vervuiler betaalt” in te richten middels een collectief systeem waarbij de hoeveelheid aangeboden restafval wordt verdisconteerd in de servicekosten. De pilot schillenboer en het collectieve systeem van de vervuiler betaalt bieden kansrijke handvatten voor het nieuwe afvalbeleid.

3. Invoeren mini afvalzak naast de bestaande

Betreft: het invoeren van de mini restafvalzak (25 liter) - als service, maar ook als extra diftarprikkel.

Stand van zaken: Deze maatregel is uitgevoerd. Bewoners kunnen hun restafval aanbieden in een groene restafvalzak van 50 liter of een rode restafvalzak van 25 liter.

4. Nieuw beleid voor hoogbouw

Betreft: we maken verschil in het inzamelbeleid tussen hoogbouw en laagbouw. Binnen de hoogbouw maken we bovendien nog onderscheid in nieuwe en bestaande hoogbouwcomplexen. Bij nieuwe hoogbouwcomplexen zal de inzameling van de herbruikbare stromen GFT, plastic+ en oud papier in pandig plaatsvinden. Restafval zamelen we in via ondergrondse restafvalcontainers die te openen zijn met de afvalpas. Bij bestaande hoogbouwcomplexen onderzoeken we andere inzamelsystemen.

Stand van zaken: Het in pandige inzameling van de herbruikbare stromen GFT, oud papier en plastic+ bij nieuwe hoogbouwcomplexen is staand beleid. Bestaande hoogbouwcomplexen vragen door hun diversiteit om meer maatwerk. Er loopt een succesvolle pilot schillenboer zoals beschreven bij maatregel 2. Andere pilots zijn in ontwikkeling of moeten nog worden opgestart. De uitkomsten van al deze pilots moeten in het nieuwe beleid leiden tot inzetbare instrumenten om de inzameling bij bestaande hoogbouw te verbeteren.

5. Beleid gericht op (basis-) scholen, supermarkten en doe het zelfwinkels

Betreft: Door het inzamelen van specifieke afvalstromen bij basisscholen, instellingen, supermarkten en doe-het-zelfwinkels verhogen we de service op herbruikbaar afval. Door het delen van de voordelen ‘snijdt het mes van twee kanten’. Basisscholen willen we inzetten als inzamelpunten voor textiel en kleine elektrische apparaten. Supermarkten kunnen in combinatie met deze twee stromen ook frituurvet in gaan zamelen. Doe-het-zelf-winkels

komen in beeld voor klein chemisch afval, zoals verfblikken en dergelijke. We willen de voordelen uit de inzameling met deze nieuwe partners delen.

Stand van zaken: Deze maatregel is nog niet uitgevoerd en nemen we over in het nieuw te ontwikkelen afvalbeleid.

6. Het inzetten van nieuwe communicatiemethoden en middelen met aandacht voor afvaleducatie op basisscholen

Betreft: [1] Voor het implementeren van de maatregelen wordt een communicatieplan opgesteld. Dit krijgt het karakter van een actieplan. Dat actieplan laten we jaarlijks terugkomen als onderdeel van de dienstverlenings-overeenkomst (DVO) van gemeente en Dar. [2] De gebruikelijke, jaarlijkse, afvalkalender van Dar gaan we aanvullen met een “app” zodat de informatie over afval specifiek en actueel toegesneden per adres gegeven kan worden. Met de invoering van een perceelsgebonden informatiesysteem gaat Dar met de tijd mee. [3] Onderzocht wordt of boodschappen meegegeven kunnen worden bij of op de afvalzakken die iedereen koopt. [4] Om de belevingswereld van de burger beter te doorgronden en zo nog gericht te communiceren, willen we een specialist op het gebied van massacommunicatie en psychologie of een universiteit betrekken bij het ontwerpen van nieuwe ideeën op het gebied van communicatie en gedragsbeïnvloeding. [5] We bieden basisscholen ondersteuning bij de educatie rondom het scheiden van afval en bieden de faciliteiten om dat ook mogelijk te maken in de klassen zelf.

Stand van zaken: Maatregel [1] wordt grotendeels uitgevoerd. Zo verricht Dar jaarlijks een vast palet aan communicatiemaatregelen rondom de reguliere inzameling en zijn er aanvullend jaarlijkse speerpunten waar extra aandacht aan wordt gegeven in de communicatie. De vertaling van al deze acties naar een vast omlijnd communicatieplan moet nog zijn beslag krijgen. Met de introductie van de Dar-app is maatregel [2] uitgevoerd. Daarin zijn de inzamel dagen en -tijden terug te vinden alsook zijn er specifieke boodschappen mogelijk. Op enig moment heeft dat er ook toe geleid dat de papieren afvalkalender is afgeschaft. Het meegeven van boodschappen op de afvalzakken (maatregel [3]) heroverwegen we als middel van communicatie. De inzet van gedragswetenschappers is bestaande praktijk (maatregel [4]) en vindt vooral plaats om specifieke interventies te kunnen plegen. Maatregel [5] is uitgevoerd. Zo is bij Dar een ‘regionale coördinator educatie’ aangesteld en is basisscholen een aanbod gedaan om mee te liften op de huishoudelijke inzamelstructuur van Dar met GFT, oud papier, plastic+ en restafval waarbij eveneens gratis inzamelbakjes voor elke klas zijn aangereikt om het scheiden van afval daar mogelijk te maken.

7. Handhavingsprotocollen verbeteren

Betreft: Handhaving is belangrijk voor een succesvol afvalbeleid. De nadruk op de eigen verantwoordelijkheid vraagt om effectieve wegen om burgers expliciet op die eigen verantwoordelijkheid te wijzen, wanneer ze het niet zo nauw nemen met hun afval. Onze handhaving gaat uit van een protocol, waarbij expliciet pas met sancties corrigerend wordt opgetreden nadat ‘afval-overtreders’ met een ‘goed gesprek’ op hun verantwoordelijkheden gewezen zijn. Wanneer dit geen verbetering oplevert en waarschuwingen niets uitrichten wordt uiteindelijk wel gesanctioneerd.

Stand van zaken: Deze maatregel is niet uitgevoerd en vergt een heroverweging. In het nieuw te ontwikkelen afvalbeleid onderzoeken we op welke wijze het instrument ‘toezicht en handhaving’ het beste kan bijdragen aan een succesvol afvalbeleid en wat daarvoor nodig is.

8. Doelgroepenbeleid: studenten

Betreft: Een succesvol afvalbeleid vergt bij een specifieke doelgroep als studenten om een gerichte benadering. Voor studenten die wonen in ‘gangen-complexen’ blijven we in nauw overleg met de SSH& specifiek beleid maken om de kansen op afvalscheiding te verhogen. Daarbij kunnen soms uitzonderingen op het beleid worden gemaakt (bijvoorbeeld: gesubsidieerde afvalzakken, bovengrondse afsluitbare papiercontainers, etc.).

Stand van zaken: Deze maatregel is uitgevoerd. Met SSH& zijn afspraken gemaakt om te komen tot meer maatwerk in het aanbieden en inzamelen van de (herbruikbare) afvalstromen en fijn restafval. Zo zijn op nagenoeg alle complexen verzamelcontainers voor de herbruikbare stromen en restafval aanwezig, zodat studenten zich 24/7 hiervan kunnen ontdoen. Deze containers zijn te openen met een sleutel. Het principe van “de

vervuiler betaalt” voor het aanbieden van restafval is vertaald naar een collectief systeem waarbij de kosten zijn verdisconteerd in de servicekosten.

Ook voor de inname en inzameling van de (herbruikbare) grof afvalstromen van studenten zijn maatwerkafspraken gemaakt met SSH&. Daardoor kunnen studenten het grof afval eenvoudig gescheiden aanbieden met minimale overlast naar de omgeving.

9. Gezamenlijke afvalinzameling van ondernemers en huishoudens in de binnenstad onderzoeken

Betreft: In goed overleg met ondernemers en bewoners van de binnenstad gaan we samen met Dar onderzoeken of gezamenlijke inzameling van bedrijfs- en huishoudelijk afval een optie is. Zo mogelijk zetten we een pilot op om hier ervaring mee op te doen.

Stand van zaken: Deze maatregel is in uitvoering. Met de realisatie van een netwerk van ondergronds restafvalcontainers wordt een collectieve inzameling van huishoudelijk en bedrijfsmatig restafval mogelijk. In 2023 wordt deze maatregel nader uitgewerkt.

10. Versterken van de regionale samenwerking

Betreft: We willen Dar graag positioneren als dé regionale regisseur en adviseur voor de uitvoering van ons afvalbeleid, maar ook om de voordelen van schaalvergroting optimaal te benutten. De taken op het gebied van afvalbeleid van GR MARN verschuiven naar Dar. ARN gaan we nog beter benutten als een belangrijke schakel in deze afvalketen. Daarnaast gaan we in samenwerking met de regio inzetten op projecten die de regionale afvalketen kunnen versterken.

Stand van zaken: Deze maatregelen zijn uitgevoerd. Zo zijn er vier regionale milieustraten ontwikkeld die voor al onze inwoners open staan. Met de invoering van de afvalpas hebben we de toegankelijkheid en het acceptatiebeleid op deze milieustraten verbeterd. Verder zijn de capaciteitsproblemen rondom de oud papier inzameling in de regio in gezamenlijke verantwoordelijkheid adequaat aangepakt. Tevens hanteren we eenzelfde inzamelstructuur voor de gescheiden inzameling van luiers en incontinentiemateriaal. De ontwikkeling van een regionaal textielplan moet nog zijn beslag krijgen.

In samenwerking met ARN is een vergistingsinstallatie voor GFT ontwikkeld. Daarnaast heeft ARN uit eigen innovatie een verwerkingsinstallatie voor luiers en incontinentiemateriaal ontwikkeld en gerealiseerd. Ook naar de toekomst toe blijven we inzetten op regionale samenwerking daar waar dat ons afvalbeleid ten goede komt.

11. We gaan door met de afvalzak en onderzoeken ontwikkelingen

Betreft: We besluiten om in ieder geval nog de komende vijf jaar met afvalzakken door te gaan, om Dar daarmee op verantwoorde wijze te kunnen laten investeren (bijvoorbeeld in meer 2- compartimenten voertuigen). Hierdoor kunnen we kosten van de DVO met Dar laag houden. We volgen de ontwikkelingen in de afvalwereld. Wanneer daar aanleiding voor is gaan we een vergelijkend scenario onderzoek naar andere (diftar-) aanbiedingsvormen uitvoeren, met een doorrekening van alternatieven. Scenario's die hieruit komen leggen we dan voor aan de Raad voor de keuzes naar de verdere toekomst.

Stand van zaken: Deze maatregel is uitgevoerd. In het nieuw te ontwikkelen afvalbeleid werken we scenario's uit voor alternatieve wijzen om het fijn restafval in te zamelen.

12. Pilot ondergrondse inzameling en tariefpasje op ondergrondse containers: het gebruik van huidige ondergrondse containers laten betalen met afvalpasje, zodat men daarvoor geen groene zakken meer hoeft te kopen

Betreft: We doen een pilot ondergrondse inzameling bij een nieuw hoogbouwcomplex of supermarkt. En daar waar nu al gebruik gemaakt wordt van ondergrondse containers (bijvoorbeeld Grootstal) gaan we het afvalpasje als tariefpasje inzetten voor het doorbelasten van diftar. Dit verhoogt de service omdat men niet langer speciale dure zakken hoeft te kopen en verlaagt de kosten omdat nu zeker niet iedereen die zakken gebruikt en aan het afval meebetaalt.

Stand van zaken: Alle bestaande ondergrondse restafvalcontainers zijn op de afvalpas gezet. Voor de hele binnenstad hebben we een netwerk van ondergrondse restafvalcontainers gerealiseerd. Alle huishoudens in de binnenstad dienen daar hun restafval in te deponeren met de afvalpas. De binnenstad dient feitelijk als een

pilotgebied. De opgedane ervaringen zullen mede richting geven aan de keuzes in het nieuwe afvalbeleid hoe we het restafval in de rest van de stad naar de toekomst toe willen gaan inzamelen.

13. Participatie maatschappelijke instellingen en kansarme groepen

Betreft: [1] We streven naar een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en ‘win-win’ oplossingen, waarbij maatschappelijke organisaties en bedrijven kunnen participeren in ons afvalbeleid. Scholen en maatschappelijke instellingen, kunnen naast supermarkten worden ingezet als schakel bij inzameling. We delen de voordelen van afval met maatschappelijke instellingen; we helpen elkaar zo. [2] Ook stellen we sociale eisen aan het werk in onze afvalbranche, zodat dit werk een rol heeft in het begeleiden van kansarmen naar de arbeidsmarkt.

Stand van zaken: De maatregel onder [1] moet nog zijn beslag krijgen (zie ook maatregel 5) en nemen we over in het nieuwe afvalbeleid. De maatregel onder [2] is staand beleid. Het krijgt onder meer vorm in de samenwerking met kringloopwinkel Het Goed.

14. Verantwoorde en transparante verwerking en sluiten van grondstoffenkringloop

Betreft: We stellen graag hoge eisen aan de verantwoorde verwerking van ons gescheiden afval. Een zwarte keerzijde van hoge prijzen voor afval, is het risico van export van afvalproblematiek naar ontwikkelingslanden (bijv. textiel, elektrische apparaten en gevaarlijke stoffen). In arme exportlanden wordt afval vaak onder erbarmelijke arbeidsomstandigheden verwerkt of alsnog gestort of verbrand met dramatische milieueffecten ter plaatse. We zijn ons bewust van de zwarte keerzijde van de afvalindustrie en we zijn op ons hoede. We willen daarom de hele afvalketen voor alle afvalstromen inzichtelijk hebben en vragen waarborgen voor de verantwoorde verwerking van afval en het sluiten van de grondstoffenkringloop.

Stand van zaken: De uitvoering van deze maatregel blijkt lastig. Veel stromen doorlopen meerdere stappen in de verwerkkingsketen met veel betrokken partijen en dat vaak in een internationale markt. Naar de toekomst toe zullen we daar meer inzet op moeten plegen en ook de samenwerking met en ondersteuning van de Rijksoverheid moeten opzoeken om meer transparantie in de afvalbeheerketens te verkrijgen.

Bijlage D: Samenstelling fijn huishoudelijk restafval in Nijmegen (2021)

Tabel 2	Kenmerken	laagbouw	hoogbouw	Nijmegen	kilo /inw
					176.731
					84
Fracties	Aantal inwoners Ingezameld (ton) Weegfactor	55%	45%	14.861 100%	
GFT		26,0%	32,3%	28,8%	24
Keukenafval		18,6%	27,0%	22,4%	19
Tuinafval		2,8%	0,9%	1,9%	2
Organische zeeffractie 0-20 mm		4,6%	4,5%	4,6%	4
PAPIER/KARTON HERBRUIKBAAR		3,2%	4,2%	3,6%	3
Verpakking		1,9%	2,5%	2,2%	2
Niet verpakking		1,3%	1,7%	1,5%	1
PMD-VERPAKKINGEN		9,2%	7,1%	8,3%	7
Plastic verpakkingen		5,9%	4,4%	5,2%	4
Metaal verpakkingen		2,6%	2,0%	2,3%	2
Drankenkarton		0,7%	0,7%	0,7%	1
LUIERS		7,9%	14,0%	10,6%	9
OVERIG PAPIER NIET HERBRUIKBAAR		13,7%	11,0%	12,5%	10
KUNSTSTOFFEN OVERIG		7,3%	5,0%	6,3%	5
GLAS (GLASBAK)		2,1%	2,1%	2,1%	2
TEXTIEL		6,3%	3,7%	5,1%	4
Textiel excl. schoeisel		4,7%	3,2%	4,0%	3
Schoeisel		1,6%	0,5%	1,1%	1
METAAL OVERIG		3,4%	1,2%	2,4%	2
APPARATEN		1,4%	0,6%	1,1%	1
HOUT		1,1%	0,5%	0,8%	1
STEEN/PUIN		4,3%	2,3%	3,4%	3
KCA		0,14%	0,04%	0,1%	0
OVERIGE RESTFRACTIES		14,1%	15,7%	14,8%	12
ONEIGENLIJK (asbest, dakleer)		0,0%	0,0%	0,0%	0
TOTAAL		100,0%	100,0%	100,0%	84

Bijlage E: Toelichting op de kaders voor een nieuw gemeentelijk afvalbeleid

1. *Wet milieubeheer*

De Wet milieubeheer regelt twee zaken die voor het gemeentelijk afvalbeleid van belang zijn:

- de zorgplicht van gemeenten voor de inzameling en verantwoorde verwerking van huishoudelijk afval en
- de afvalhiërarchie.

De wet geeft ook kaders mee voor het beheer van huishoudelijke afvalstoffen waar gemeenten bij hun beleid rekening mee dienen te houden. Zo dient er bijvoorbeeld minimaal één plek in de gemeente te zijn waar huishoudelijke afvalstoffen afgegeven kunnen worden.

2. *Besluit Gescheiden Inzameling Huishoudelijk afval (Besluit GIHA)*

Het Besluit GIHA bepaalt dat:

- De gemeente wettelijk verplicht is om de stromen gft (i.e. groente-, fruit- en tuinafval), papier, metaal, kunststof, glas en elektronische apparatuur gescheiden in te zamelen. Voor textiel en gevaarlijke afvalstoffen gaat deze wettelijke verplichting in per 1 januari 2025.
- De burgers de plicht hebben deze stromen te scheiden en gescheiden aan te bieden voor inzameling.

Het besluit bevat de mogelijkheid om in bepaalde gevallen af te wijken van het gescheiden inzamelen. Voor metaal, kunststof en glas kan bijvoorbeeld van de verplichting worden afgeweken als een andere manier van inzamelen het potentieel voor hergebruik of recycling niet beïnvloedt. Nascheiden van kunststof en metalen uit restafval blijft daarom mogelijk. Als wordt afgeweken van gescheiden inzameling moet dit altijd in de afvalstoffenverordening zijn opgenomen. Ook moet regelmatig worden getoetst of nog steeds aan de afwijkingsgronden wordt voldaan.

3. *Het Landelijk Afvalbeheer Plan (LAP-3)*

Het Landelijk afvalbeheerplan (LAP) is het beleidskader voor afval in de circulaire economie in Nederland. Alle overheden moeten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van afval rekening houden met het LAP. Het belangrijkste onderdeel is de 'minimumstandaard', die aangeeft hoe de verschillende afvalstromen verwerkt moeten worden. Dit zorgt ervoor dat afval niet laagwaardiger wordt verwerkt dan gewenst is.

4. *Beleid Rijksoverheid t.a.v. een circulaire economie - Uitvoeringsprogramma Van Afval Naar Grondstof (VANG)*

Het beleid van de Rijksoverheid en het programma VANG worden nader toegelicht in paragraaf 2.5.

5. *Rekenkameronderzoek "Afval of grondstof?"*

De Rekenkamer heeft op 12 oktober 2021 haar eindrapport over het onderzoek 'Afval of grondstof?' openbaar gemaakt. Centrale vraag in het onderzoek was: Wat is de kwaliteit van het ingezamelde huishoudelijk afval in de gemeente Nijmegen, over welke informatie beschikt de gemeente Nijmegen daarbij, hoe stuurt de gemeente Nijmegen daarin en in welke context speelt het kwaliteitsvraagstuk.

Dit onderzoek heeft geresulteerd in een set van aanbevelingen om naar de toekomst toe meer huishoudelijk afval gescheiden in te zamelen en te komen tot een betere kwaliteit. Dit met als uiteindelijk doel om meer hergebruik (recycling) te realiseren. De raad heeft deze aanbevelingen op 22 december 2021 overgenomen. De aanbevelingen vormen daarmee een belangrijk kader voor het nieuwe beleidsplan.

6. *Gemeentelijke duurzaamheidsbeleid - Omgevingsvisie*

In de Omgevingsvisie heeft de gemeente Nijmegen haar visie op duurzaamheid vastgelegd. Hierin komen diverse aspecten op het gebied van milieubeheer samen. Voor het nieuwe afvalbeleidsplan zijn de doelstellingen met het realiseren van een circulaire economie relevant. De focus voor het nieuwe afvalbeleid ligt dan ook primair op het herwinnen van secundaire grondstoffen uit het huishoudelijk afval en secundair op het bijdragen aan het realiseren van klimaatdoelstellingen.

7. *De Europese Kaderrichtlijn Afval*

De Kaderrichtlijn Afvalstoffen is van invloed op het nationale en lokale afvalbeleid. De aanpassing van de richtlijn in 2018 hebben een behoorlijke impact hebben op de gemeentelijke afvalbeheerpraktijk.

Een belangrijk aspect van de richtlijn zijn de recycledoelstellingen die worden gesteld voor lidstaten. Hoewel er wel algemene recycledoelstellingen voor 2020 waren, zijn er in 2018 doelstellingen geformuleerd specifiek

voor stedelijke afval²⁴. Deze doelstellingen zijn in drie tijdsvakken verdeeld. In 2025 moet de voorbereiding voor hergebruik en de recycling van stedelijk afval verhoogd zijn tot minimaal 55 gewichtsprocent, in 2030 tot 60 gewichtsprocent en in 2035 tot 65 gewichtsprocent.

De Kaderrichtlijn Afval ziet ook toe op strenge regels voor bioafval. Lidstaten moeten ervoor zorgen dat bioafval gescheiden wordt van ander afval en gerecycled wordt voor 1 januari 2024. Dat betekent dat er niet alleen een verplichting is voor het gescheiden houden en inzamelen van GFT (na) bij elk huishouden, maar ook de horeca en aanverwante bedrijven gehouden zijn om hun bioafval te scheiden en apart af te laten voeren ter verwerking. Dit geeft het scheiden van bedrijfsafval een impuls. Tegelijkertijd zal dit consequenties hebben voor de inzamelstructuur van deze bedrijfsafvalstroom in de binnenstad. Dat biedt een aanknopingspunt om de inzamelstructuur in de binnenstad te verbeteren.

Verder worden er in de richtlijn meer eisen gesteld aan de uitgebreide producentenaansprakelijkheid. Dit betekent dat producenten gedeeltelijk verantwoordelijk zijn voor het uiteindelijke afval dat hun producten oplevert.

8. *Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid – UPV*

In Nederland zijn er momenteel voor verschillende productgroepen regels opgenomen met betrekking tot producentenverantwoordelijkheid. Deze zijn vastgesteld door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Producenten zijn daardoor verantwoordelijk voor de door of namens hen op de markt gebrachte producten als deze in het afvalstadium zijn beland. Zo dient er een landelijk passend innamesysteem te zijn waar men zich kosteloos van die producten kan ontdoen. De producenten dragen ook de financiële lasten van dit innamesysteem en de verwerking van de ingenomen producten. Aan de producentenverantwoordelijkheid zijn bindende doelstellingen verbonden ten aanzien van het hergebruik van de producten.

Voor het afvalbeleidsplan zijn de UPV-ontwikkelingen rondom een tweetal stromen actueel:

a. UPV Verpakkingen:

De producentenverantwoordelijkheid voor verpakkingen beperkt zich vooralsnog tot de verpakkingen die vrijkomen bij huishoudens. Gemeenten zamelen deze verpakkingen in in opdracht van de verpakkingindustrie. Per 1 januari 2023 is de producentenverantwoordelijkheid uitgebreid naar de verpakkingstromen die vrijkomen bij bedrijven. Gelijk de verplichte gescheiden inzameling van bioafval zal ook dit een impuls geven aan het scheiden en hergebruiken van afvalstromen uit bedrijven. Tegelijkertijd zal dit consequenties hebben voor de inzamelstructuur van deze bedrijfsafvalstroom in de binnenstad. Dat biedt een aanknopingspunt om de inzamelstructuur in de binnenstad te verbeteren.

b. UPV textiel:

Voor textiel wordt momenteel een UPV voorbereid. Naar verwachting zal deze dit jaar nog gepubliceerd worden. Het perspectief hiervan is dat de inzameling en het hergebruik van textiel op een hoger plan getild kan gaan worden. De exacte uitwerking van de UPV en implicaties hiervan zijn nog niet inzichtelijk maar nemen we mee in het afvalbeleidsplan.

9. *Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 / Integraal Circulaire Economie Rapportage (2023)*

In het Rijksbrede programma 'Nederland Circulair in 2050' uit 2016 schetst het kabinet hoe we onze economie kunnen ombuigen naar een duurzaam gedreven. De ambitie is om in 2050 volledig circulair te zijn en in 2030 50% minder verbruik te hebben van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen). Het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 geeft hier verder uitvoering aan waarbij over de voortgang tweejaarlijks wordt gerapporteerd.

10. *Lopende contractuele verplichtingen t.a.v. de verwerking*

De gescheiden ingezamelde huishoudelijke afvalstromen worden via diverse kanalen afgezet (zie bijlage B). Het aanpassen van voorwaarden in contracten en/of de looptijd daarvan kunnen van belang zijn bij het formuleren van het afvalbeleid en het in de tijd uitvoeren daarvan.

De gemeente Nijmegen en een 6-tal regiogemeenten zijn deelnemer in de GR MARN. De MARN is met 51% aandeelhouder in ARN BV; de andere aandeelhouder is het private bedrijf Remondis (49%). Via de MARN hebben de gemeenten een vuilverwerkingsovereenkomst met ARN BV voor de aanlevering en verwerking van:

- restafval (ter verbranding met energietेरugwinning),

²⁴ Stedelijk afval omvat afval van huishoudens en afval uit andere bronnen dat qua aard en samenstelling vergelijkbaar is met afval van huishoudens, zoals bijvoorbeeld afval uit de detailhandel.

- groente-, fruit- en tuinafval (GFT) (ter vergisting en compostering),
- luiers en incontinentiemateriaal (ter recycling) en
- asbest (ter storting uit veiligheidsoverwegingen).

Verder heeft de gemeente Nijmegen een deelnemersovereenkomst met Regie Kunststof Nederland (RKN) afgesloten voor de aanlevering van plastic+ (i.e. plastic verpakkingen, blik en drankkartons). RKN vertegenwoordigt het publieke belang van de ca. 200 aangesloten gemeenten in de verpakkingketen. In opdracht van de verpakkingindustrie (verenigd in het Afvalfonds en NEDvang) draagt RKN zorg voor de distributie van de stroom verpakkingmaterialen naar diverse sorteerinstallaties. Daar wordt het uit gesorteerd in diverse monostromen ten behoeve van hergebruik.